

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών “Διεθνείς & Ευρωπαϊκές Σπουδές”

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών & Διεθνών Σπουδών

Ακαδημαϊκό Έτος 2025-2026

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
2025-26**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: Φ.Ασδεράκη, Καθηγήτρια
asderaki@unipi.gr

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

B1: Γεωπολιτική και Διεθνής Ασφάλεια

Κ. Μπότσιου - Ε. Χειλά - Α. Λιαρόπουλος

Συντονίστρια Μαθήματος: Κ. Μπότσιου

B2: Διεθνές Εμπορικό και Νομισματικό Σύστημα

Σ. Ρουκανάς - Μ. Ψαλιδόπουλος - Γ. Γαλανός

Συντονιστής Μαθήματος: Σ. Ρουκανάς

B3: Ευρωπαϊκή Πολιτική Οικονομία – Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση

Χ. Χατζηεμμανουήλ - Μ. Μενδρινού - Φ. Ασδεράκη

Συντονίστρια Μαθήματος: Μ. Μενδρινού

B4: Ελληνική Εξωτερική Πολιτική & Πολιτική Ασφάλειας

Α. Τζιαμπίρης - Κ. Μπότσιου - Ν. Ραπτόπουλος - Γ. Γεννηματάς

Συντονιστής Μαθήματος: Α. Τζιαμπίρης

B5: Στρατηγική στον Πόλεμο και τις Επιχειρήσεις

Ν. Γεωργόπουλος - Κ. Κολιόπουλος - Α. Οικονόμου

Συντονιστής Μαθήματος: Ν. Γεωργόπουλος

B6: Μεθοδολογία έρευνας

Ε. Ευαγόρου - Χ. Χατζηεμμανουήλ

Τεχνικές Διαπραγματεύσεων και Θεωρία Παιγνίων

Π. Λιάκουρας - Ι. Παραβάντης

Συντονιστής: Ι. Παραβάντης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γεωπολιτική και Διεθνής Ασφάλεια

Β' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγήτρια Κωνσταντίνα Μπότσιου (Συντονίστρια)

Καθηγήτρια Ειρήνη Χειλά

Αναπληρωτής Καθηγητής Ανδρέας Λιαρόπουλος

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
ΜΑΘΗΜΑ: ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑ
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΥΣ 2025-2026

Συντονίστρια του Μαθήματος: Καθηγήτρια Κωνσταντίνα Μπότσιου
E-class Μαθήματος: <https://eclass.unipi.gr/courses/DES328/>

Αντικείμενο και Στόχοι του Μαθήματος:

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της σχέσης γεωπολιτικής και διεθνούς ασφάλειας σε επιμέρους πτυχές της. Ειδικότερα, εξετάζονται διαφορετικές οπτικές της γεωπολιτικής από την πλευρά της θεωρίας και της πρακτικής με έμφαση στον συσχετισμό της διεθνούς ασφάλειας με την πολιτική συμμαχιών, κυβερνοασφάλειας, διεθνών οργανισμών, αλλά και η κατάσταση κρατών που βρίσκονται σε επισφαλή διεθνή θέση λόγω εσωτερικών παραγόντων όπως η φτώχεια ή η πολιτική, οικονομική στρατιωτική τους αδυναμία. Η γεωπολιτική τους παρουσιάζει ως παράγοντας εθνικής και διεθνούς ασφάλειας εξετάζεται σε συνάρτηση και με σύγχρονες αναγνώσεις της ιστορίας, της γεωγραφίας και των διεθνών σχέσεων μέσω της ενέργειας, του περιβάλλοντος, των ψηφιακών κανόνων, των ανθρωπιστικών επεμβάσεων, και άλλων φυσικών ή ανθρωπογενών παραγόντων που επηρεάζονται από την τεχνολογία, την κλιματική αλλαγή την στρατηγική επιμέρους κρατών.

Οι φοιτητές-τριες που ολοκληρώνουν το μάθημα θα είναι σε θέση να κατανοούν βασικές θεωρίες γεωπολιτικής, τις στρατηγικές χωρών που επιδιώκουν την εθνική τους ασφάλεια με συγκεκριμένα γεωπολιτικά εφόδια, τους περιορισμούς και τις δυνατότητες διεθνών οργανισμών στην σύμπληξη συμμαχιών και την εφαρμογή περιφερειακών και παγκόσμιων πολιτικών. Επίσης, θα δύνανται να εξηγήσουν γιατί συγκεκριμένες χώρες δεσμεύονται στην εξωτερική τους πολιτική από την γεωπολιτική τους θέση και θα μπορούν να αναλύουν τις θέσεις τους με βάση την γεωπολιτική συμπεριφορά τους, η οποία αναλύεται σε γεω-στρατηγική, γεω-οικονομική κ.λπ. Οι διαλέξεις συνοδεύονται από πρακτικά παραδείγματα από την ιστορία και τις διεθνείς σχέσεις και αποσκοπούν στην ανάδειξη από τους φοιτητές-τριες των βαθύτερων δυναμικών των φαινομένων που αντιμετωπίζουν καθημερινά στην διεθνή ασφάλεια.

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Ειρήνη Χειλά

	Καθηγήτρια Τομέας: Διεθνής Πολιτική Γραφείο: 601, Ανδρούτσου 150, Πειραιάς, Τ.Κ. 18532 Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: cheila@unipi.gr
---	---

Κωνσταντίνα Μπότσιου

	Καθηγήτρια Τομέας: Πολιτική Ιστορία και Διεθνείς Σχέσεις Γραφείο: 401, Ανδρούτσου 150, Πειραιάς, Τ.Κ. 18532 Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: kbotsiou@unipi.gr
---	---

Ανδρέας Λιαρόπουλος

	Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς Σχέσεις - Στρατηγικές Σπουδές Γραφείο: 203, Γρ. Λαμπράκη 126, Πειραιάς, Τ.Κ. 18532 Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: andrewliaropoulos@gmail.com
---	---

Πρόγραμμα Σεμιναρίων

Σεμινάριο 1ο:

Ο κυβερνοχώρος ως ένα πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης: Ανδρέας Λιαρόπουλος

Υποχρεωτική βιβλιογραφία: Υλικό διαθέσιμο στο e-class του μαθήματος

- Domingo, Francis, "Conquering a new domain: Explaining great power competition in cyberspace", *Comparative Strategy*, 35, 2 (2016), pp.154-168.
- Liaropoulos, Andrew, "Exploring the Complexity of Cyberspace Governance: State Sovereignty, Multi-stakeholderism & Power Politics", *Journal of Information Warfare*, 15, 4 (2016), pp. 14-26.
- Rovner, Joshua and Tyler Moore, "Does the Internet Need a Hegemon?", *Journal of Global Security Studies*, 2, 3 (2017), pp.184-203.

Προαιρετική Βιβλιογραφία:

- Choucrist, Nazli and David D. Clark, *Διεθνείς Σχέσεις στην Εποχή του Κυβερνοχώρου*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2022.
- Λιαρόπουλος, Ανδρέας, *Κυβερνοχώρος και Παγκόσμια Τάξη*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2023.

Σεμινάριο 2ο:

Προκλήσεις Ασφάλειας στον Κυβερνοχώρο: Ανδρέας Λιαρόπουλος

Υποχρεωτική βιβλιογραφία: Υλικό διαθέσιμο στο e-class του μαθήματος

- Liaropoulos, Andrew, "Reconceptualizing Cybersecurity: Safeguarding Human Rights in the Era of Cyber Surveillance", *International Journal of Cyber Warfare and Terrorism*, 6, 2 (2016), pp.33-41.
- Tabansky, Lior, "Basic Concepts in Cyber Warfare", *Military and Strategic Affairs*, 3, 1 (2011), pp.75-92.

Προαιρετική Βιβλιογραφία:

- Kello, Lucas, *Το Κυβερνο-οπλο και η Διεθνής Τάξη*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2020.
- Singer, P.W. και Alan Freedman, *Κυβερνοασφάλεια και Κυβερνοπόλεμος. Τι πρέπει να γνωρίζουν*

όλοι, Αθήνα, Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου, 2022.

- Ζούμποφ, Σοζάνα, *Η εποχή του κατασκοπευτικού καπιταλισμού*, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2020.
- Λιαρόπουλος, Ανδρέας και Μποζίνης Αθανάσιος (επιμ.) *Διακυβέρνηση του Κυβερνοχώρου και Κυβερνοασφάλεια στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2022.

***Σεμινάριο 3ο:**

Γεωπολιτικές Θεωρίες: Κωνσταντίνα Μπότσιου

Βιβλιογραφία:

- Dodds, Klaus, *Geopolitics: A Very Short Introduction*, Oxford & New York, Oxford University Press, 2007) (Κεφάλαια 1, 2).
- Kaplan, Robert D., *The Revenge of Geography: What the Map Tells Us About Coming Conflicts and the Battle Against Fate*, New York, Random House, 2013 [Η εκδίκηση της γεωγραφίας. Τι μας λέει ο χάρτης για τις επερχόμενες συγκρούσεις και τη μάχη ενάντια στο πεπρωμένο, Αθήνα, Μελάι, 2017].
- Mackinder, Halford, *Democratic Ideals and Reality A Study in the Politics of Reconstruction*, New York, Henry Holt and Company, 1919.
- McNeill, William H., *Λαοί και επιδημίες*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2021.
- Platias, Athanassios & Trigkas, Vasilis, "Unravelling the Thucydides' Trap: Inadvertent Escalation or War of Choice?", *The Chinese Journal of International Politics*, 2021, pp.1-37.
- Spykman, Nicholas J., *Η γεωγραφία της ειρήνης*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2004.
- Πλατιάς, Αθανάσιος, «Κατανομή Ισχύος και Πόλεμος στο Διεθνές Σύστημα», *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Χερσαίων Δυνάμεων: Πολυχωρικός Πόλεμος και Ο Ρόλος των Χερσαίων Δυνάμεων*, Γενικό Επιτελείο Στρατού & Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 2019.

Σεμινάριο 4ο:

Πληροφοριακές επιχειρήσεις και ψηφιακός αυταρχισμός: Ανδρέας Λιαρόπουλος

Υποχρεωτική βιβλιογραφία: Υλικό διαθέσιμο στο e-class του μαθήματος

- Brandt, Jessica and Taussig, Torrey, "Europe's Authoritarian Challenge", *The Washington Quarterly*, 42, 4 (2020), pp.133-153.
- Liaropoulos, Andrew, "Digital Authoritarianism 'Made in China': Installing a Digital Dystopia", *National Security and the Future*, 23, 1 (2022), pp.123-139.
- Polyakova, Alina and Meserole, Chris, *Exporting digital authoritarianism*, Policy Brief, Brookings Institution, 2019.
- Λιαρόπουλος, Ανδρέας, «Ρωσικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις: Κυριαρχώντας στο Πληροφοριακό Περιβάλλον», *Ναυτική Επιθεώρηση*, τεύχος 612 (Αύγουστος 2020), σελ.68-81.

Προαιρετική Βιβλιογραφία:

- Stengel, Richard, *Information Wars: How we lost global battle against disinformation and what we can do about it*, New York, Atlantic Monthly Press, 2019.
- Liaropoulos, Andrew, "Information as an Instrument of Power. Lessons Learned from the War in Ukraine", *NATO OPEN Publications*, vol.7, no.6 (2022).

Σεμινάριο 5ο:

Γεωπολιτική της Ενέργειας: Κωνσταντίνα Μπότσιου

American Enterprise Institute, "China, the United States, and the Geopolitics of Energy", *Asia et 2030*, 2015, pp. 67-77.

- Blasio, Nicola de & Nephew, Richard, *The Geopolitics of Nuclear Power and Technology*, Center on

Global Energy Policy, Columbia/SIPA, March 2017.

- Cordesman, Anthony H., and Paul Cormarie, *Creating a New Energy Strategy for a Post Ukraine War World*, Center for Strategic and International Studies (CSIS), 2022.
- Dryer, Ianna et al., "The geopolitics of energy", *Energy moves and power shifts*, EU Institute for Security Studies, 2014, pp. 32-47.
- Ladislaw, Sarah O. & Leed, Maren & Walton, Molly A., *New Energy, New Geopolitics: Balancing Stability and Leverage*, Center for Strategic & International Studies-CSIS, April 2014.
- Pedersen, "The Geopolitics of Energy Efficiency", *Bolstering European Energy Security*, 2014, pp. 19-23.
- Μπότσιου, Κωνσταντίνα, Ε., «Ελλάς-Κύπρος και γεωπολιτικοί υδρογονάνθρακες στην Ανατολική Μεσόγειο», στο Κ. Ν. Σταμπολής (επιμ.), *Ελλάς-Κύπρος στη νέα γεω-πολιτική εποχή*, Αθήνα, IENE, 2019, σσ. 74-82.
- Πλατιάς, Αθανάσιος Γ., «Γεωπολιτικές Προκλήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο», στο Στέργιος Μπαμπανάσης, Αθανάσιος Πλατιάς & Ιωάννης Σεϊμένης (επιμ.), *Οι Γεωστρατηγικές Αλλαγές στη Μεσόγειο και οι Επιπτώσεις τους*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2019.
- Πλατιάς, Αθανάσιος Γ., «Γεωπολιτική, Γεωοικονομία και Διεθνής Ανταγωνισμός», στο *Τιμητικός Τόμος Ομότιμου Καθηγητή Σωτήριου Καρβούνη*, Πειραιάς, Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιώς, 2012, σσ. 591-622.

***Σεμινάριο 6ο**

Προς μια νέα «ανάγνωση» της ασφάλειας (διεθνικές προκλήσεις, «ανθρώπινη» ασφάλεια,, περιβαλλοντική κ.λπ.): Ειρήνη Χειλά

- Brown, M. E., *Ethnic Conflict and International Security*, Princeton, Princeton Univ. Press, 1993.
- Cheila, Eirini, "Ethnic Conflict and "democratic peace". Twenty years later", in: *International Politics in Times of Change*, Konstantina Botsiou, Nikolaos Tzifakis, (eds) Heidelberg, Springer, 2012.
- Ferris, Elisabeth and and Kemal Kirisci, *The Consequences of Chaos. Syria's Humanitarian crisis and the Failure to Protect*, Washington D.C.: The Marshal Papers, Brookings Institution Press, 2016.
- Haass, Richard, *Ο Κόσμος σήμερα. Μια σύντομη εισαγωγή στην παγκόσμια πολιτική*, Αθήνα, Ασίνη, 2022.
- Jones, Bruce and Charles Call, Daniel Touboulets, *Managing the new threat landscape. Adapting the tools of international peace and security*, Foreign Policy at Brookings, September 2018.
- Stivachtis, Y.A. (ed.), *International Order in a Globalizing World*, Aldershot, Ashgate Publishing, 2007.
- Δίπλα, Χ. (επιμ), *Τα Ηνωμένα Έθνη και οι Νέες Προκλήσεις στο Διεθνές Στερέωμα. Διεθνής Ειρήνη και Ασφάλεια, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Αθήνα- Θεσ/νικη, Σάκκουλας, 2018.
- Μύνκλερ, Χέρφριντ, *Οι νέοι πόλεμοι. Νέοι εχθροί και νέες μορφές πολέμου*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2002.
- Χειλά, Ειρήνη, *Διεθνής Κοινότητα και Εύθραυστα Κράτη. Τα Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης*, Αθήνα Ποιότητα, 2020.

Σεμινάριο 7ο:

Φτώχεια-υπανάπτυξη και εύθραυστα κράτη. Προκλήσεις για τη διεθνή ασφάλεια: Ειρήνη Χειλά

Aall, Pamela and Chester A. Crocker, *Minding the Gap: African Conflict Management in a Time of Change*, CIGI Press, 2016.

- Call, Charles T. 2017. "The Lingering Problem of Fragile States", *The Washington Quarterly* 39 (4):

σελ.193–209.

- Hoffmann, Stanley, *Χάος και Βία, Η Παγκοσμιοποίηση, τα καταρρέοντα κράτη, η τρομοκρατία και η αμερικανική εξωτερική πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης 2011.
- Heywood, Andrew, *Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική στην Παγκόσμια Εποχή*, Αθήνα, Κριτική, 2013, σελ. 505-547.
- Krasner, Stephen D. and Carlos Pascual, "Addressing State Failure," *Foreign Affairs*, Vol. 84, no 4, 2005.
- *Pathways for Peace. Inclusive Approaches to Preventing Violent Conflict*, World Bank Group, United Nations, 2018.
- Rotberg, Robert I., "Failed States in a World of Terror", *Foreign Affairs*, July-August 2002.
- Stivachtis, Yannis, *The State-Society/Citizen Relationship in Security Analysis: Implications for Planning and Implementation of U.S. Intervention and Peace/State- Building Operations*, Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press, 2015, σελ. 7-21, 37-47.

***Σεμινάριο 8ο:**

Γεωπολιτική και συμμαχίες: Κωνσταντίνα Μπότσιου

Alcaro, Riccardo, *Shifting Geopolitics and Contested Policies: New Challenges to the Transatlantic Alliance*, German Marshall Fund of the US, 2016, pp. 16-20.

- Benson, Brett, "Unpacking alliances: Deterrent and Compellent Alliances and their relationship with Conflict. 1816-2000", *The Journal of Politics*, Vol. 73, 4, 2011, pp. 1111-1127.
- Mead, Walter Russel, "The return of geopolitics: The revenge of the revisionist powers", *Foreign Affairs*, Vol. 93, No. 3, May/June 2014, pp. 69-74.
- Mouritzen, Hans, "Old' vs. 'new' Europe": the 2002-08 straitjacket of European Geopolitics, Danish Institute for International Studies Working Paper 10, 2010.
- Rynning, Sten "The geography of the Atlantic Peace: NATO 25 years after the Fall of Berlin, *International Affairs*, Vol. 90, No. 6, 2014, pp. 1383-1401.
- Tilly, Charles (ed.), *The Formation of National States in Western Europe*, Princeton, Princeton University Press, 1975.
- Walt, Stephen, "Alliance Formation and the Balance of Powers", *International Security*, Vol.9, 4, Spring 1985, pp. 3-43.

Σεμινάριο 9ο:

Γεωπολιτικές αλλαγές και η «Δύση»: Κωνσταντίνα Μπότσιου

Azodi, Sina, *Iran and the Bomb: The United States, Iran and the Nuclear Question*, London, Tauris, 2026.

- Deveraux, Brennan S., *Exterminating ISIS: Behind the curtains of a technological war*, Philadelphia, Casemate, 2025.
- Laruelle, Marlene and Jean Radvanyi, *Russia's Arctic: Climate Change, Domestic Policy, and Geopolitics*, London, Bloomsbury, 2026.
- Pizzolo, Paolo, *War in the Borderland: Four ways to interpret the conflict in Ukraine*, London, Bloomsbury, 2025.
- Sanders, Fred and John Gasvinian et al. (eds.) *America and Iran: A history - 1720 to present*, Random House Audio, 2021.
- Westad, Odd Arne, *China's Road from Revolution to Reform*, New Haven, Yale University Press, 2024.
- Westad, Odd Arne, *Restless Empire: China and the world since 1750*, London, Basic Books, 2015.
- Μπότσιου, Κ. Παιδή Ρ και Ευ. Ευαγόρου (επιμ.), *Πόλεμος στην Ουκρανία και διεθνείς ανακατατάξεις. Δοκίμια εις μνήμη του Ηλία Ι. Κουσκουβέλη*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις

Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2025.

- Ρούσσος, Σωτήρης, *Επανάσταση και Εξέγερση στην Μέση Ανατολή*, Αθήνα, Gutenberg, 2022.
- Ρούσσος, Σωτήρης, *Η Μέση Ανατολή και ο πόλεμος στη Γάζα*, Αθήνα, Έρμα, 2025.

Σεμινάριο 10ο:

Ανθρωπιστικές επεμβάσεις , εδραίωση κράτους και διεθνής ειρήνη. Ανδρέας Λιαρόπουλος

Υποχρεωτική βιβλιογραφία: Υλικό διαθέσιμο στο e-class του μαθήματος

- Global Peace Index 2025
- Krasner S.D. (2005). "Building Democracy after Conflict. The Case for Shared Sovereignty", *Journal of Democracy*, 16(1), 69-83.
- Τζιφάκης, Νίκος, 'Η ευθύνη για προστασία: εργαλείο ιμπεριαλιστικής πολιτικής ή πλαίσιο προάσπισης της ανθρώπινης ασφάλειας', *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 20 (2008), σελ.83-115.

Προαιρετική Βιβλιογραφία:

- Χειλά, Ειρήνη, *Διεθνής Κοινότητα και Εύθραυστα Κράτη: Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης* (Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2020).
- Σπυρόπουλος, Γεώργιος, *Η Ανθρωπιστική Επέμβαση στις Διεθνείς Σχέσεις: Νεότερες ερμηνείες* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2000).

Τρόπος εξέτασης του μαθήματος: Προφορικές εξετάσεις

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διεθνές Εμπορικό και Νομισματικό Σύστημα

Β' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγητής Σπυρίδων Ρουκανάς (Συντονιστής)
Καθηγητής Μιχάλης Ψαλιδόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής Γεώργιος Γαλανός

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ 2025-2026

Συντονιστής του Μαθήματος: Καθηγητής Σπύρος Ρουκανάς

Eclass Μαθήματος: <https://eclass.unipi.gr/courses/DES109/>

Αντικείμενο και Στόχοι του Μαθήματος:

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισαγάγει του φοιτητές στις βασικές θεωρητικές και εμπειρικές πτυχές των διεθνών εμπορικών και νομισματικών σχέσεων, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν και αναλύουν τα σύγχρονα διεθνή φαινόμενα στα εν λόγω πεδία. Το μάθημα δομείται σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει τις παραδοσιακές και νεότερες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου, τους στόχους και τα μέσα της εμπορικής πολιτικής, το ισχύον διεθνές εμπορικό σύστημα (GATT/ΠΟΕ), τις περιφερειακές εμπορικές ενώσεις, την Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ, καθώς και τα βασικά προβλήματα της σύγχρονης διεθνούς εμπορικής διπλωματίας. Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται σε θεματικές όπως το ισοζύγιο πληρωμών, το συνάλλαγμα και οι συναλλαγματικές αγορές, τα συναλλαγματικά συστήματα και ο προσδιορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι χρηματοοικονομικοί θεσμοί, η πολιτική οικονομία των συναλλαγματικών συστημάτων, οι επιπτώσεις των αλλαγών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι διεθνείς νομισματικές κρίσεις, η εξέλιξη των διεθνούς νομισματικού συστήματος, ο ρόλος του ΔΝΤ, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση της ΕΕ, καθώς και σύγχρονα ζητήματα της διεθνούς νομισματικής διπλωματίας.

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες θα μπορούν:

- Να κατανοούν τα βασικά θεωρητικά υποδείγματα διεθνούς εμπορίου.
- Να αναλύουν με κριτική ικανότητα τους στόχους και τα μέσα της εμπορικής πολιτικής.
- Να μελετούν τα συναλλαγματικά συστήματα και τον προσδιορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
- Να αντιλαμβάνονται τη δομή και τη διακυβέρνηση του διεθνούς οικονομικού συστήματος.

Γενικές Ικανότητες:

- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Σπυρίδων Ρουκανάς

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνής Πολιτική Οικονομία Γραφείο: 204, Γρηγορίου Λαμπράκη 126, Πειραιάς Email: sroukana@unipi.gr , sroukanas@gmail.com
---	--

Μιχάλης Ψαλιδόπουλος

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνής Οικονομική Πολιτική Email: mpsal@econ.uoa.gr
--	--

Γεώργιος Γαλανός

	Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέας: Οικονομική Πολιτική και Ανταγωνιστικότητα Γραφείο: 703, Γρ. Λαμπράκη 126 Email: galgeorg@unipi.gr
---	--

Περιεχόμενο Μαθήματος:

Θεματικές Ενότητες

A. Διεθνές Εμπορικό Σύστημα

1. Εισαγωγή - Βασικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου διεθνούς εμπορίου

Περιγραφή:

Στην εισαγωγική θεματική ενότητα αναλύονται ο σκοπός του μαθήματος, το περίγραμμα του μαθήματος, η κατανόηση της δομής τους εμπορίου και η κατανόηση των σύγχρονων αλλαγών στο διεθνές εμπόριο.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Gowland, D. (2005), Διεθνής Οικονομική, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Επίκεντρο
- Guillochon, B., Kawecki, A. και Venet, B. (2015), Διεθνής Οικονομική: Διεθνές Εμπόριο και Μακροοικονομία, Επιστημονική Επιμέλεια Παναγιώτης Φώτης, Σπύρος Ρουκανάς, Αθήνα, Εκδόσεις Προπομπός.
- Husted, S. και Melvin, M. (2008), Διεθνή Οικονομικά, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
- Mankiw, G. και Laurence, B. (2013), Μακροοικονομική και το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Αθήνα Εκδόσεις Gutenberg.
- Αλογοσκούφης, Γ. (2013), Διεθνής Οικονομική και Παγκόσμια Οικονομία, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.
- Βάμβουκας, Α. Γ. (2016), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις: Θεωρία - Μεθοδολογία-Εφαρμογές, Αθήνα, Εκδόσεις Γ. Μπένου.
- Λεβεντάκης, Α. Ι. (2003), Διεθνής Μακροοικονομική & Χρηματοοικονομική, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλης.
- Πουρναράκης, Ε. (2010), Διεθνής Οικονομική: Μια Εισαγωγική Προσέγγιση, Αθήνα, 4η Έκδοση.
- Ρουκανάς, Σ. (2020), Η πολιτική οικονομία της μέτρησης και της αξιολόγησης των κρατών, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη.

2. Οι κύριες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου

Περιγραφή:

Αναλύονται η έννοια του συγκριτικού πλεονεκτήματος και η σημασία της παραγωγικότητας για εθνική οικονομία. Μελετώνται επίσης τα υποδείγματα των ειδικών συντελεστών παραγωγής και το υπόδειγμα Hechsher-Ohlin.

Υποχρεωτική Βιβλιογραφία:

- Krugman, R. P., Obstfeld, M. και Melitz, J. M. (2023), Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πολιτική, 5η, Επιστημονική επιμέλεια: Νικολίνα Κωστελέτου, Σπύρος Ρουκανάς, Ιωάννης Πραγγίδης και Γιώργος Φίλης, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Feenstra, C. R. και Taylor, M. A. (2014), Διεθνής Οικονομική, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Επίκεντρο.

3. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ως το κατ' εξοχήν διεθνές εμπορικό σύστημα και οι στόχοι και τα μέσα της εθνικής και της διεθνούς εμπορικής πολιτικής

Περιγραφή:

Αναλύεται ο ρόλος του ΠΟΕ στην παγκόσμια οικονομία και οι συστημικές λειτουργίες του ΠΟΕ οι οποίες συνοψίζονται ως εξής: 1) Θεμελιώδεις αρχές και βασικοί κανόνες του ΠΟΕ για το διεθνές εμπόριο, 2) Ο ΠΟΕ ως βήμα εμπορικών διαπραγματεύσεων και 3) ως Μηχανισμός επίλυσης διαφορών και επισκόπησης της εμπορικής πολιτικής. Επίσης, εξετάζονται οι κύριοι στόχοι και τα μέσα της εθνικής και της διεθνούς εμπορικής πολιτικής.

Υποχρεωτική Βιβλιογραφία:

- Κότιος, Α.Χ. (2004), Παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου και διεθνής εμπορική πολιτική στον 21ο αιώνα, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Roukanas, S. (2023), Measuring the Trade Performance of States, στο Persiani, N., Vannini, E. I., Giusti, M., Karasavoglou, A. και Polychronidou, P. (επιμ.), Global, Regional and Local Perspectives on the Economies of Southeastern Europe: Proceedings of the 14th International Conference on the Economies of the Balkan and Eastern European Countries (EBEEC) in Florence, Italy, 2022, Switzerland, Springer, σελ. 49-73.

4. Διακρατικές περιφερειακές εμπορικές ενώσεις και συνεργασίες - Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ - Το εξωτερικό εμπόριο και η εμπορική διπλωματία της Ελλάδας

Περιγραφή:

Αναλύεται η ανάπτυξη των διακρατικών περιφερειακών εμπορικών ενώσεων και συνεργασιών, όπως επίσης τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ. Παράλληλα, μελετώνται η διάρθρωση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας και η εμπορική της διπλωματία.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Aaditya, M., Rocha, N. και Ruta, M. (2020), Handbook of Deep Trade Agreements. Washington, DC: World Bank.
- Bowles, P., & MacLean, B. (1996). Understanding Trade Bloc Formation: The Case of the ASEAN Free Trade Area. Review of International Political Economy, 3(2), 319–348. <http://www.jstor.org/stable/4177188>

- Hofmann, C. Osnago, A. και Ruta, M. (2019), The Content of Preferential Trade Agreements, *World Trade Review* 18 (3), σελ. 365–398.
- Margarida A. F., Rocha, N. και Ruta, M. (2021), The Economics of Deep Trade Agreements. Paris: Centre for Economic Policy Research.

5. Διεθνής εμπορική ανταγωνιστικότητα-πολυεθνικές-άμεσες ξένες επενδύσεις

Περιγραφή:

Στην παρούσα ενότητα μελετάται η επίδραση της αύξησης της παγκόσμιας παραγωγής στην παγκόσμια οικονομία. Η διαδικασία της οικονομικής παγκοσμιοποίησης έδωσε νέα ώθηση στη διεθνή παραγωγή και την ανάπτυξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Hazakis, K., (2011), Rethinking the interaction between FDI and competitiveness in West Balkans: an institutionalist approach, *Int. J. Economic Policy in Emerging Economies*, Vol. 4, No. 2, σελ. 177-196.
- Levy, D. L. and Prakash, A (2003), Bargains Old and New: Multinational Corporations in Global Governance, στο *Business and Politics*, Vol. 5, No. 2, σελ. 131-150.
- Sklias P., Goujard A. and Athanasouli D. (2012), The impact of corruption on firm performance: Evidence from Greek firms, *International Journal of Economic Science and Applied Research*, Vol. 5, Issue 2, σελ. 43-67.
- Strange, S. (1992), States, Firms and Diplomacy, *International Affairs* Vol 68 No 1, σελ. 1-15.
- Yeung, H.W.-C., (1997), Business Networks and Transnational Corporations: A Study of Hong Kong Firms in the ASEAN Region, *Economic Geography*, Vol. 73, No. 1, σελ. 1-25.
- Young, S., Hood, N. & Peters, E., (1994), Multinational Enterprises and Regional Economic Development, *Regional Studies*, Volume 28, Issue 7, σελ. 657-677.
- Μελάς, Κ. και Πολλάλης, Γ. (2005), Παγκοσμιοποίηση και Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Β. Διεθνές Νομισματικό Σύστημα

6. Ισοζύγιο πληρωμών

Περιγραφή:

Αναλύονται οι λογαριασμοί του ισοζυγίου πληρωμών προκειμένου να κατανοηθεί η σημασία του για τον προσδιορισμό της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας μιας εθνικής οικονομίας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Blanchard, J. O. και Milesi-Ferretti G.M. (2012), «(Why) Should Current Account Balances Be Reduced?» *IMF Economic Review* 60, σελ.139-150.

- International Monetary Fund (2023), Balance of Payment and International Investment Statistics (BOP/IIP), 30/10/2023, <https://data.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52>
- Salvatore, D. (2022), Διεθνής Οικονομική, 13η, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Τζιόλα.

7. Συνάλλαγμα και αγορά συναλλάγματος

Περιγραφή:

Αναλύονται η αγορά συναλλάγματος και οι βασικοί της δρώντες, τα είδη των συναλλαγματικών ισοτιμιών και πως διαμορφώνεται η ισορροπία στην αγορά συναλλάγματος. Παράλληλα, μελετώνται τα συναλλαγματικά συστήματα σε θεωρία και πράξη, οι προσδιοριστικοί παράγοντες των συναλλαγματικών ισοτιμιών και οι επιπτώσεις των αλλαγών των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Αντζουλάτος, Α.Α. (2019), Κυβερνήσεις, Χρηματαγορές και Μακροοικονομία: Πλοήγηση στον κόσμο της οικονομίας και των αγορών, Αθήνα, Εκδόσεις ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΑ.
- Καρφάκης, Κ. (2022), Διεθνείς Χρηματοοικονομικές Σχέσεις, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Τζιόλα.
- Roukanas, S. And Karakostas, E. (2020), The Financial Services Exports of China and the Role of RMB, in Janowicz-Lomott, M., Łyskawa, K., Polychronidou, P. και Karasavoglou, A. (επιμ.), Economic and Financial Challenges for Balkan and Eastern European Countries: Proceedings of the 10th International Conference on the Economies of the Balkan and Eastern European Countries in the Changing World (EBEEC) in Warsaw, Poland 2018, Switzerland, Springer, σελ. 73-87.

8. Το Διεθνές Νομισματικό Σύστημα της μεταπολεμικής περιόδου: Το σύστημα του Bretton Woods και μετά, σύγχρονος ρόλος του ΔΝΤ

Περιγραφή:

Στην παρούσα ενότητα αναλύεται ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών στη διαμόρφωση της παγκόσμιας οικονομίας μεταπολεμικά. Επίσης, αναλύεται η κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods και η διαμόρφωση της παγκόσμιας οικονομίας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Cohn, H. T. Και Hira, A.A. (2023), Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Θεωρία και Πράξη, Επιστημονική επιμέλεια: Γιώργος Στασινόπουλος, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.
- James, H. (2012). The multiple contexts of Bretton Woods. Oxford Review of Economic Policy, 28(3), σελ. 411–430. <http://www.jstor.org/stable/43741305>

- O'Brien, R. και Williams, M. (2023), Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Εξέλιξη και Δυναμικές, Επιστημονική επιμέλεια: Σπυρίδων Ρουκανάς, Παντελής Σκλιάς και Γρηγόρης Ζαρωτιάδης, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση (υπό έκδοση).
- Ravenhill, J. (2018), Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία, Επιστημονική επιμέλεια: Σπυρίδων Α. Ρουκανάς και Παντελής Γ. Σκλιάς, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Τζιόλα.

9. Οι σύγχρονες νομισματικές σχέσεις και η σημασία του ευρώ

Περιγραφή:

Αναλύεται το πλέγμα των σύγχρονων νομισματικών σχέσεων όπως διαμορφώνονται από το ρόλο του δολαρίου στην παγκόσμια οικονομία, τη σημασία του ευρώ και την ανάδυση των BRICS και τη συζήτηση για τον περιορισμό της χρήσης του δολαρίου ΗΠΑ στις παγκόσμιες συναλλαγές.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Costigan, T., Cottle, D. & Keys, A. (2017). The US Dollar as the Global Reserve Currency: Implications for US Hegemony. *World Review of Political Economy*, 8(1), σελ. 104–122. <https://doi.org/10.13169/worldrevipoliecon.8.1.0104>
- Obstfeld, Maurice, and Alan M. Taylor. (2017), *International Monetary Relations: Taking Finance Seriously*, *Journal of Economic Perspectives*, 31 (3), σελ. 3-28.
- Pilbeam, K. (2017), *Διεθνής Χρηματοοικονομική*, Αθήνα, Utopia Publishing.

10. Διεθνείς νομισματικές κρίσεις – Συναλλαγματικές κρίσεις- Παγκόσμια οικονομική κρίση – Κρίση της Ευρωζώνης - Ελληνική οικονομική κρίση

Περιγραφή:

Η διεθνής οικονομική κρίση που πρωτοεκδηλώθηκε τον Αύγουστο του 2007 ανέδειξε τη στενή αλληλεπίδραση της παγκόσμιας οικονομίας. Η τραπεζική κρίση του αμερικανικού τραπεζικού συστήματος μετεξελίχθηκε σε κρίση χρέους για ορισμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα, η παγκόσμια οικονομική κρίση που προήλθε από την εκδήλωση της πανδημίας COVID-19 δημιούργησε νέες προκλήσεις για ορισμένες ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Η μελέτη των διαφόρων ειδών οικονομικών κρίσεων αναδεικνύει τη συνθετότητα και τη μεταβλητότητα της παγκόσμιας οικονομίας.

Υποχρεωτική Βιβλιογραφία:

- Κότιος, Α. και Παυλίδης, Γ. (2012), *Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις: Κρίσεις του Συστήματος ή της Πολιτικής;*, Αθήνα, Εκδόσεις Rosili.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Claessens, S. και Kose, M. A. (2013), *Financial Crises: Explanations, Types and Implications*, IMF Working Paper 13/28, IMF.

- Felmingham, B., & Short, L. (2003). An Anatomy of Currency Crises. Journal of Economic Integration, 18(3), σελ. 587–606.
<http://www.jstor.org/stable/23000811>

Ενδεικτικός τρόπος εξέτασης του μαθήματος:

Προφορική εξέταση (80%)

Προαιρετική γραπτή εργασία (20%)

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ευρωπαϊκή Πολιτική Οικονομία – Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση

Β' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγήτρια Μαρία Μενδρινού (Συντονίστρια)

Καθηγητής Χρήστος Χατζηεμμανουήλ

Καθηγήτρια Φωτεινή Ασδεράκη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
ΜΑΘΗΜΑ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ 2025-2026

Συντονίστρια του Μαθήματος: Καθηγήτρια Μαρία Μενδρινού

Αντικείμενο και στόχοι του μαθήματος

Το μάθημα μέσα από το μεθοδολογικό πρίσμα που προσφέρει η Ευρωπαϊκή πολιτική οικονομία εξετάζει τις εξελίξεις της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τη σημασία τους για τους θεσμούς και την πολιτική στην Ευρώπη και τον κόσμο. Ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του γνωστικού αντικείμενου της πολιτικής οικονομίας επιτρέπει την μελέτη της ειδικής σχέσης μεταξύ πολιτικής και οικονομίας στην ΕΕ.

Το μάθημα επίσης επικεντρώνει στην μελέτη και ανάλυση της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης. Εξετάζει τα πρότυπα διακυβέρνησης που έχουν αναπτυχθεί στην ΕΕ μέσα από την εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου και τη διεύρυνση των τομέων πολιτικής που καλύπτει. Παρέχει και τις βάσεις για τις θεωρητικές προσεγγίσεις μελέτης της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αποκτούν:

Γνώσεις:

- Αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης και των θεωρητικών και εφαρμοσμένων διαστάσεων του πολιτικού συστήματος της ΕΕ και των πολιτικών της ΕΕ.
- Αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση της Ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης και όλων των οικονομικών πτυχών της ΕΕ.
- Είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τη γνώση, κατανόηση και τις ικανότητές τους για επίλυση προβλημάτων εντός ευρύτερου (ή διεπιστημονικού) πλαισίου, συναφούς προς το γνωστικό τους πεδίο.

Δεξιότητες:

- Έχουν την ικανότητα να συνδυάζουν γνώσεις και να χειρίζονται πολύπλοκα θέματα, καθώς επίσης να διατυπώνουν κρίσεις πάνω στα Ευρωπαϊκά ζητήματα της Ευρωπαϊκής πολιτικής οικονομίας και της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης.
- Είναι σε θέση να κοινοποιούν με σαφήνεια και καθαρότητα τα συμπεράσματά τους αλλά και τη γνώση και το σκεπτικό στο οποίο αυτά βασίζονται και λογικές

παραδοχές στα οποία στηρίζονται, τόσο σε εξειδικευμένο όσο και σε μη εξειδικευμένο κοινό.

Αυτονομία:

- Διαθέτουν τις απαραίτητες μαθησιακές δεξιότητες που τους επιτρέπουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους με τρόπο σε μεγάλο βαθμό αυτοδύναμο ή και αυτόνομο.

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Μαρία Μενδρινού

	Καθηγήτρια Τομέας: Ευρωπαϊκή Πολιτική Οικονομία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση Γραφείο: 101, Ανδρούτσου 150 Τηλ.: +30.210-414-2713 Email: mendrinou@unipi.gr
---	---

Φωτεινή Ασδεράκη

	Καθηγήτρια Τομέας: Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης: Η Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική Γραφείο: 304, Γρηγορίου Λαμπράκη 126 Τηλ.: +30.210-414-2652 Email: asderaki@unipi.gr
---	--

Χρήστος Χατζηεμμανουήλ

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Χρηματοοικονομικοί και Νομισματικοί Θεσμοί Γραφείο: 606, Ανδρούτσου 150 Τηλ.: +30.210-414-2738 Email: hadjiemm@unipi.gr
---	--

Περιεχόμενο Μαθήματος:

Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση (Μαρία Μενδρινού):

- Θεσμική εξέλιξη της ΕΕ και εμπλουτισμός των προτύπων διακυβέρνησης
- Υπερεθνική συνεργασία/κοινοτική μέθοδος και κεντρική ρύθμιση
- Διακυβερνητική συνεργασία και διακυβερνητικός συντονισμός
- Διαδικασίες επιτήρησης και εφαρμογής

Συνιστώμενη βιβλιογραφία:

- Μαραβέγιας, Ν. (επιμ.) (2016) Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Αθήνα: Κριτική, Κεφ. 4 & 5
- Nugent, N. (2012) Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γ' έκδοση, Αθήνα: Σαββάλας, Κεφ. 17, 12.6.3, 12.6.5, 8.4.3

Πρόσθετο υλικό

- Λιαργκόβας, Π. & Χρ. Παπαγεωργίου (2021) Το Ευρωπαϊκό Φαινόμενο. Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές, β' έκδοση, Θεσσαλονίκη: Τζιόλα
- Οικονόμου, Γ. (2023) Ευρωπαϊκή Δημόσια Διοίκηση, Αθήνα: Παπαζήσης.

Φωτεινή Ασδεράκη:

- Ο Ευρωπαϊκός Προϋπολογισμός. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία και οι αναπτυξιακές προτεραιότητες της ΕΕ - Πράσινη και Ψηφιακή Ευρώπη. Η Έκθεση Ντράγκι για την Ευρωπαϊκή Ανταγωνιστικότητα.
- Διαφοροποιημένη ενοποίηση. Μορφές συνεργασίας και διακυβέρνησης.

Υλικό για μελέτη:

- Η διαδικασία του προϋπολογισμού:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/10/%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85>
- Χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της ΕΕ:
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/financing-the-eu-budget/>
- Το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/activities/digital-programme>
- Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία:
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/green-deal/>

- The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe, 9 September 2024: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059
- The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations, 9 September 2024: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
- Leruth, B., & Lord, C. (2015). Differentiated integration in the European Union: a concept, a process, a system or a theory? *Journal of European Public Policy*, 22(6), 754–763. <https://doi.org/10.1080/13501763.2015.1021196>
- Schimmelfennig, F., & Winzen, T. (2019). Grand theories, differentiated integration. *Journal of European Public Policy*, 26(8), 1172–1192. <https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1576761>
- Schimmelfennig, F., Leuffen, D., & Rittberger, B. (2015). The European Union as a system of differentiated integration: interdependence, politicization and differentiation. *Journal of European Public Policy*, 22(6), 764–782. <https://doi.org/10.1080/13501763.2015.1020835>

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- International Organization, American Economic Review, Socio-Economic Review, Journal of European Integration, Journal of European Public Policy, West European Politics, Journal of Economic Literature, European Integration, European Journal of Political Research, Review of International Political Economy, Journal of European Public Policy.

Ενδεικτικός τρόπος εξέτασης του μαθήματος:

Με την αξιολόγηση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ελληνική Εξωτερική Πολιτική & Πολιτική Ασφάλειας

Β' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγητής Αριστοτέλης Τζιαμπίρης (Συντονιστής)
Καθηγήτρια Κωνσταντίνα Μπότσιου
Αναπληρωτής Καθηγητής Νικόλαος Ραπτόπουλος

Guest Lecturer
Πρέσβης ε.τ. Γ. Γεννηματάς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ και ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ 2025-2026

Συντονιστής του Μαθήματος: Καθηγητής Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

Eclass Μαθήματος: <https://eclass.unipi.gr/courses/DES203/>

Αντικείμενο και Στόχοι του Μαθήματος:

Οι φοιτητές/τριες:

- θα αποκτήσουν τις απαραίτητες μαθησιακές δεξιότητες που τους επιτρέπουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους με τρόπο σε μεγάλο βαθμό αυτοδύναμο ή και αυτόνομο.
- θα αποκτήσουν αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και των διαφόρων πτυχών διαφορών και συγκρούσεων.
- Επιπλέον, θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τη γνώση και τις αποκτηθείσες ικανότητές τους για επίλυση προβλημάτων εντός ευρύτερου (ή διεπιστημονικού) πλαισίου, συναφούς προς το γνωστικό πεδίο του μαθήματος.
- θα έχουν την ικανότητα να συνδυάζουν γνώσεις και να χειρίζονται πολύπλοκα θέματα, καθώς επίσης να διατυπώνουν κρίσεις πάνω στα Ευρωπαϊκά ζητήματα της Ευρωπαϊκής πολιτικής οικονομίας και της Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης.
- θα είναι σε θέση να κοινοποιούν με σαφήνεια και καθαρότητα τα συμπεράσματά τους αλλά και τη γνώση και το σκεπτικό στο οποίο αυτά βασίζονται και λογικές παραδοχές στα οποία στηρίζονται, τόσο σε εξειδικευμένο όσο και σε μη εξειδικευμένο κοινό.

Γενικές Ικανότητες

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς Σχέσεις με έμφαση στις Βαλκανικές & Μεσογειακές Σχέσεις Γραφείο: 604, Ανδρούτσου 150 Email: atziamp@unipi.gr Site: http://atziampiris.com/
---	--

Κωνσταντίνα Μπότσιου

	Καθηγήτρια Τομέας: Πολιτική Ιστορία και Διεθνείς Σχέσεις Γραφείο: 401, Ανδρούτσου 150, Πειραιάς, Τ.Κ. 18532 Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: kbotsiou@unipi.gr
--	---

Νικόλαος Ραπτόπουλος

	Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέας: Τουρκία: Οικονομία και Στρατηγική Γραφείο: 204, Γρ. Λαμπράκη 126 Email: nkr@unipi.gr
---	--

Guest Lecturer

Γιώργος Γεννηματάς

Περιεχόμενο Μαθήματος:

Α' ΣΚΕΛΟΣ

Καθηγητής Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

Πρέσβης ε.τ. Γιώργος Γεννηματάς

Θεματικοί Άξονες:

- Στάδια εδαφικής ολοκλήρωσης Ελλάδος
- Ανατολικό ζήτημα
- Μεγάλη Ιδέα
- Ελλάδα αρχές 20ου αιώνα
- Ο πολιτικός και διπλωμάτης Ελευθέριος Βενιζέλος
- Μικρασιατική εκστρατεία-
- Κεμάλ κεντρικό πρόσωπο στην τουρκική πολιτική σκηνή
- Μείζονες διαχρονικές εξελίξεις στην Ελληνική εξωτερική πολιτική από το 1923, με αναφορά στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις και τα προκύπτοντα ζητήματα
- Τουρκία σήμερα και στρατηγικές εξελίξεις στην ευρύτερη Ανατολική Μεσόγειο

Β' ΣΚΕΛΟΣ

Καθηγήτρια Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου

Θεματικοί άξονες:

- Ελληνοτουρκικές Σχέσεις και το Κυπριακό Ζήτημα
- Το Μακεδονικό ζήτημα
- Η ελληνική ευρωπαϊκή πολιτική

Βιβλιογραφία

A1. Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

- Van Dyke, Jon, "An Analysis of the Aegean Disputes under International Law", *36 Ocean Development & International Law* 36-117, 2005, σ. 83-85.
- Βενιζέλος, Ευάγγελος, *Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών και Ελληνοτουρκικές Σχέσεις*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2020.
- Λιάκουρας, Πέτρος, "Η Αποστρατικοποίηση με τη Συνθήκη της Λωζάννης: Όψεις Ασφάλειας και Εξελίξεις", στο: Παζαρτζή, Φωτεινή και Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος (επιμ.), *90 Χρόνια από τη Συνθήκη της Λωζάννης, Η Λειτουργία της Συνθήκης υπό το Φως των Εξελίξεων μετά το 1923*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σ. 151- 185.
- Λιάκουρας, Πέτρος, «Οι Διερευνητικές Επαφές, Μια Περιήγηση στον Χρόνο», στο Τσάκωνας, Π. (επιμ.), *Η Στρατηγική του Ελσίνκι, 20+1 Χρόνια Μετά*, Αθήνα, Ι. Σιδέρης 2021.
- Παπασταυρίδης, Ευθύμιος, *Οι Ελληνοτουρκικές Διαφορές στο Θαλάσσιο Χώρο από την Οπτική του Διεθνούς Δικαίου*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Policy Paper, #36/2020.
- Περράκης, Στέλιος (επιμ.), *Διεθνές Δίκαιο και Διεθνής Πολιτική στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο*, Αθήνα, Ι. Σιδέρης, 2021.
- Ριζάς, Σωτήρης (επιμ.), *100 Χρόνια από τη Συνθήκη της Λωζάννης*, Αθήνα, Το Βήμα 2023.
- Ροζάκης, Χρήστος, «Το Διεθνές Νομικό Καθεστώς του Αιγαίου και η Ελληνοτουρκική Κρίση, Τα Διμερή και τα Διεθνή Θεσμικά Ζητήματα», στο Αλέξης Αλεξανδρής, *Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις 1923-1987*, Αθήνα, Γνώση, 1988.
- Ροζάκης, Χρήστος, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013.
- Ροζάκης, Χρήστος, *Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις και το Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα, Πόλις, 2021.

A2. Κυπριακό Ζήτημα

- Hannay, David, *Cyprus. The Search for a Solution*, Londo, I. B. Tauris, 2005.
- Stefanidis, Ioannis, *Isle of Discord. Nationalism, Imperialism and the Making of the Cyprus Problem*, New York, New York University Press, 1999.
- Αιμιλιανίδης, Αιμίλιος, *Η υπέρβαση του κυπριακού Συντάγματος*, Αθήνα, Σάκκουλας, 2006.
- Δεκλερής, Μιχάλης, *Κυπριακό 1972-1974, Η Τελευταία Ευκαιρία*, Αθήνα, Εστία, 1981.
- Λιάκουρας, Πέτρος, *Το Κυπριακό από τη Ζυρίχη στη Λουκέρνη. Σε αναζήτηση ομοσπονδιακής επίλυσης*, Αθήνα, Ι. Σιδέρης, 2007.
- Παπαδημητρίου, Γιώργος, *Το συνταγματικό πρόβλημα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, Σάκκουλας, 1997.
- Παπαπολυβίου, Πέτρος, Συρίγος, Άγγελος και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Το Κυπριακό και το διεθνές σύστημα, 1945-1974. Αναζητώντας θέση στον κόσμο*, Αθήνα/Λευκωσία, Πατάκης, 2013.

- Πολύβιος Πολυβίου, *Μακάριος. Τα τρία λάθη*, Καστανιώτης, Αθήνα 2009.
- Πολυβίου, Πολύβιος, *Η Διπλωματία της Εισβολής*, Αθήνα, Καστανιώτης 2009.
- Συρίγος, Άγγελος, *Σχέδιο Ανάν. Οι κληρονομίες του παρελθόντος, οι προοπτικές του μέλλοντος*, Αθήνα, Πατάκης, 2006.
- Χριστοδουλίδης, Νίκος, *Οι σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας και το Κυπριακό, 1977-1988*, Αθήνα, Ι. Σιδέρης, 2013.
- Χρυσοστομίδης, Κύπρος, *Το κράτος της Κύπρου στο διεθνές δίκαιο*, Αθήνα, Σάκκουλας, 1994.

B. Το Μακεδονικό Ζήτημα

- Castellan, Georges, *Η ιστορία των Βαλκανίων, 14^{ος}-20^{ος} αιώνας*, Αθήνα, Γκοβόστης, 1991.
- Clogg, Richard, *Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας*, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1993.
- Jelavich, Barbara, *Ιστορία των Βαλκανίων, 2^{ος} τόμος*, Αθήνα, Πολύτροπον, 2006.
- Lev, Davydonic Tros, *Τα Βαλκάνια και οι βαλκανικοί πόλεμοι 1912-1913*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1993.
- Mazower, Mark, *Τα Βαλκάνια*, Αθήνα, Πατάκης, 2013.
- Stavrianos, L. S., *The Balkans Since 1453*, New York, Holt, Rinehart and Wilson, 1965.
- Βακαλόπουλος, Κωνσταντίνος, *Το Μακεδονικό Ζήτημα και η ιστοριογραφική ανάλυση*, Αθήνα, Σταμούλης, 2006.
- Βερέμης, Θάνος, *Βαλκάνια από τον 19^ο ως τον 21^ο αιώνα, δόμηση και αποδόμηση κρατών*, Αθήνα, Πατάκης, 2010.
- Βουρνάς, Τάσος, *Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας*, τόμος δεύτερος, Αθήνα, Πατάκης, 2011.
- Γούναρης, Βασίλης Κ., *Το Μακεδονικό ζήτημα από τον 19^ο στον 21 αιώνα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2010.
- Ιστορία Ελληνικού Έθνους, «Νεώτερος Ελληνισμός, από το 1881 έως το 1913», τόμος ΙΔ', Αθήνα, Εκδοτική, 1978.
- Καλπαδάκης, Γιώργος, *Το Μακεδονικό ζήτημα 1962-1995: από τη σιωπή στη λαϊκή διπλωματία*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2012.
- Μαυρογορδάτος, Γιώργος, Θ., *1915: Εθνικός Διχασμός*, Αθήνα, Πατάκης, 2015.
- Μαυρογορδάτος, Γιώργος Θ., *1922: Η παράταση του Διχασμού*, Αθήνα, Πατάκης, 2017.
- Σφέτας, Σπυρίδων, «Η σύντηξη περιφερειακών και ψυχροπολεμικών προβλημάτων: Το μακεδονικό τρίγωνο Ελλάδα-Βουλγαρίας- Γιουγκοσλαβίας», στο: Rajak, Svetozar, Μπότσιου, Κωνσταντίνα Ε. et al. (επιμ.), *Τα Βαλκάνια στον Ψυχρό Πόλεμο*, Αθήνα, Παπαδόπουλος, 2019, σσ. 447-478.
- Σφέτας, Σπυρίδων, *Το Μακεδονικό και η Βουλγαρία: Τα πλήρη απόρρητα βουλγαρικά έγγραφα, 1950-1967*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 2009.

Γ. Η ελληνική ευρωπαϊκή πολιτική

- Botsiou, Konstantina E., "Postwar reconstruction in Greece: from the Marshall plan to the Association Agreement with the EEC, 1947-1962, *Oxford Handbook for Modern Greek History*, London, Oxford University Press, 2026.
- Botsiou, Konstantina & Konstantinos Svolopoulos (eds.), *The Founders of European Integration*, Athens, Patakis, 2013.
- Botsiou, Konstantina, *Griechenlands Weg nach Europa. Von der Truman-Doktrin bis zur Assoziierung mit der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, 1947-1961*, Frankfurt a.M., Peter Lang, 1999.
- Nugent, Neill, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές*, Αθήνα, Σαββάλας, 2012.
- Rosamond, B. (ed.), *Θεωρίες ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*, Αθήνα, Μεταίχμιο 2004.
- Ιωακειμίδης, Π.Κ. *Ευρωπαϊκή Ένωση και ελληνικό κράτος: επιπτώσεις από τη συμμετοχή στην ενοποιητική διαδικασία*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1998.
- Karamouzi, Eirini, *Greece, the EEC and the Cold war, 1974-1979*, London, Palgrave/Macmillan, 2014.
- Κωστής, Κώστας, *Τα «κακομαθημένα» παιδιά της Ιστορίας», Η διαμόρφωση του ελληνικού κράτους, 18^{ος}-21^{ος} αιώνας*, Αθήνα, Πόλις, 2013.
- Καζάκος, Πάνος, *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά*, Αθήνα, Πατάκης, 2001.
- Μαραβέγιας, Ναπολέων (επιμ.), *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρελθόν, παρόν, μέλλον*, Αθήνα, Θεμέλιο, 2008.
- Μινώτου, Μαριέττα, *Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι των ευρωπαϊκών επιλογών*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2019.
- Μπότσιου, Κωνσταντίνα, *Μεταξύ NATO και ΕΟΚ: Η Ευρώπη σε αναζήτηση μιας αμυντικής και πολιτικής ένωσης, 1949-1957*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2002.
- Μπότσιου, Κωνσταντίνα Ε. (επιμ.), «Η Σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Ομιλία Παναγή Παπαληγούρα για την κύρωση της Συμφωνίας στη Βουλή, 1962», *Τετράδια Κοινοβουλευτικού Λόγου*, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, 2010.
- Μπότσιου, Κωνσταντίνα, ««ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, 1974-1985: Η 'Ευρώπη' ως πολιτική και ως ταυτότητα», στο: Αυγερίδης, Μάνος, Γαζή, Έφη και Κωστής Κορνέτης, (επιμ.), *Μεταπολίτευση: η Ελλάδα στο Μεταίχμιο Δύο Αιώνων*, Αθήνα, Θεμέλιο, 2015, σσ. 211-224.
- Μπότσιου, Κωνσταντίνα Ε., «Μια 'άλλη' Ελλάδα μέσω Ευρώπης: Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση τον 20ό αιώνα», στο: Κωστής, Κώστας, Βούλγαρης, Γιάννης και Σωτήρης Ριζάς (επιμ.), *Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός: Κράτος και πολιτική στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Πατάκης, 2020, σσ. 97-127.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, Κωνσταντίνα Μπότσιου και Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα*, 3 τόμοι, Αθήνα, Ροδακίό, 2008.
- Τσακαλογιάννης, Πάνος, *Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία. Από τη Βαστίλλη στον 21ο αιώνα*, τόμος Β', Αθήνα, Εστία, 2008

Γ' ΜΕΡΟΣ

Η Στρατηγική της Τουρκίας και οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

Επίκουρος Καθηγητής Νικόλαος Ραπτόπουλος

Στόχος του τρίτου μέρους είναι να εισαγάγει τους μεταπτυχιακούς φοιτητές στην τουρκική θεώρηση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, στην πρώτη ενότητα, θα αναλυθεί η στρατηγική του σύγχρονου τουρκικού κράτους (Δόγμα Νταβούτογλου). Αρχικά θα εξεταστούν οι ιστορικές, πολιτικές, ιδεολογικές και γεωγραφικές πτυχές του νέου τουρκικού στρατηγικού δόγματος, καθώς και τα μέσα που διαθέτει η Τουρκία για την εφαρμογή του στην εγγύς περιφέρειά της. Στη συνέχεια θα μελετηθεί η θέση που κατέχει η Ελλάδα στο στρατηγικό δόγμα της Τουρκίας. Στην κατεύθυνση αυτή θα μελετηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δύο γειτονικών κρατών και νατοϊκών συμμάχων, οι σχέσεις των οποίων συνήθως διέπονται από αντιπαράθεση και ανταγωνισμό εξαιτίας της σύγκρουσης συμφερόντων. Σπανιότερα, κυρίως όταν το επιβάλλει η δομή του διεθνούς συστήματος, παρατηρείται μια σύμπνοια και συνεργασία μεταξύ τους εξαιτίας της ταύτισης των συμφερόντων τους. Τέλος θα αναλυθεί η οπτική της Τουρκίας για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, καθώς και για τον ρόλο των μεγάλων δυνάμεων στον ελληνοτουρκικό διάλογο.

Στη δεύτερη ενότητα θα εξεταστούν ειδικές πτυχές των ελληνοτουρκικών σχέσεων όπως: α) η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας και η στρατηγική που ακολουθεί η Ελλάδα, κράτος-μέλος της ΕΕ από το 1981, β) οι ελληνοτουρκικές οικονομικές σχέσεις, και γ) η θέση των θρησκευτικών μειονοτήτων που ορίζει η Συνθήκη της Λοζάνης.

Τα μαθησιακά αποτελέσματα για τους φοιτητές αναμένεται να είναι η καλύτερη κατανόηση της τουρκικής στρατηγικής απέναντι στην Ελλάδα, καθώς και η διαμόρφωση πληρέστερης αντίληψης περί της στρατηγικής που ενδείκνυται να ακολουθήσει η Αθήνα έναντι των πολιτικών και θέσεων της Άγκυρας.

Βιβλιογραφία

- Αλεξανδρή Αλέξης και al., Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις 1923-1987 (Αθήνα: Γνώση, 1988)
- Βαληνάκης Γ. Γιάννης, Με όραμα και Πρόγραμμα: Εξωτερική Πολιτική για μια Ελλάδα με Αυτοπεποίθηση (Αθήνα: Παρατηρητής, 1997)
- Βερέμης Θάνος, Ελληνο-τουρκικές Σχέσεις. (Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991)
- Βρυώνης Σπύρος, Ο μηχανισμός της καταστροφής. Το Τουρκικό πογκρόμ της 6ης – 7ης Σεπτεμβρίου 1955 και ο αφανισμός της Ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης. (Αθήνα: Εστία – Greekworks.com, 2007).
- Συρίγος Άγγελος, Ελληνοτουρκικές Σχέσεις (Αθήνα: Πατάκης, 2015)
- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος - Λαγγίδης Αφεντούλης, Μετακεμαλισμός. (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 2011).

- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος, Η Τουρκία σε Μετάβαση. (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1997).
- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος, Η Τουρκία στον 21ο Αιώνα. Ο Μακρής Δρόμος προς την Ευρώπη. (Αθήνα: Σιδέρης, 2004).
- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος – ΤΣΑΚΟΝΑΣ, Παναγιώτης (Επιμ.), Ελλάδα και Τουρκία: Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1999).
- Γιόκαρης Άγγελος, Δημητρακόπουλος Αναστάσιος, Δίπλα Χαριτίνη, Σημεία Τριβής στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1994)
- Γκιουβέν Ντιλέκ, Εθνικισμός, κοινωνικές μεταβολές και μειονότητες. Τα επεισόδια εναντίον των μη μουσουλμάνων της Τουρκίας (6/7 Σεπτεμβρίου 1955). (Αθήνα: Εστία, 2006).
- Ευαγόρου Ευαγόρας, Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις από το 1923 έως Σήμερα. Θεωρία Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγική (Αθήνα: Ποιότητα, 2010)
- Ηρακλείδης Αλέξης, Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειος. 50+1 όψεις των ελληνο-τουρκικών διενέξεων. (Αθήνα: Θεμέλιο, 2020)
- Θεοδωρόπουλος Βύρων, Οι Τούρκοι και Εμείς (Αθήνα: Φυτράκης ο Τύπος Α.Ε., 1988).
- Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Διαστάσεις των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων. Αιγαίο – Κύπρος. Επιστημονικό Συμπόσιο του Ιδρύματος Μεσογειακών Μελετών. Αθήνα 1986. (Αθήνα: IMM, 1987)
- Ιωαννίδης Π. Χρίστος, Νέο-Οθωμανικός Ιμπεριαλισμός, 1955-1995. Ιδεολογία και Πολιτική του Τουρκικού Επεκτατισμού. (Αθήνα: Αριστείδης Καρατζάς – Τροχαλία, 1995).
- Καζάκος Πάνος και al., Η Ελλάδα και το Ευρωπαϊκό Μέλλον της Τουρκίας (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 2001).
- Καζάκος Πάνος, Ελληνοτουρκική Οικονομική Συνεργασία. Δυνατότητες και Περιορισμοί στο Νέο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο (Τελωνειακή Ένωση – Μεσογειακή Συνεργασία) (Αθήνα: Παπαζήσης, 1997)
- Κιτσίκης Δημήτρης, Ιστορία του Ελληνοτουρκικού Χώρου. 1928-1973. (Αθήνα: Εστία 1981).
- Κόλιας Γ. Χρήστος, Ελλάδα – Τουρκία. Άμυνα, Οικονομία και Εθνική Στρατηγική. (Αθήνα: Πατάκη, 2001)
- Κουσκουβέλης Ηλίας και Λίτσας Σπυρίδων (Επιμ.), Το Στρατηγικό Βάθος και η Τουρκία. (Βάρη: Ποιότητα, 2013).
- Κυριαζής Νίκος και Σωμάκος Λεωνίδας, Ελλάδα - Τουρκία. Άμυνα και Οικονομία (Αθήνα: Εστία, 1999).
- Μούρτος Γεώργιος, Ελλάδα και Τουρκία στην Μεταψυχροπολεμική Εποχή. Προϋποθέσεις για μια ελληνική Realpolitik. (Αθήνα: Τροχαλία, 1997)
- Νταβούτογλου Αχμέτ, Το Στρατηγικό Βάθος: Η διεθνής θέση της Τουρκίας, (Βάρη: Ποιότητα, 2010).
- Νταβούτογλου Αχμέτ, Εναλλακτικές Κοσμοθεωρίες. Η επίδραση της ισλαμικής και της δυτικής κοσμοθεωρίας στην πολιτική θεωρία. (Βάρη: Ποιότητα, 2011)
- Ντόκος Θάνος, Ο Γεωστρατηγικός Ρόλος της Τουρκίας. (Αθήνα: Τουρίκη, 2001)

- Ραπτόπουλος Νικόλαος, «Η Σύγκρουση στη Γάζα και η Στρατηγική της Τουρκίας: η αντίληψη της Άγκυρας για την κρίση στο Μεσανατολικό», Policy Journal 6, Οκτώβριος-Νοέμβριος 2024, σελ. 84-99.
- Ραπτόπουλος Νικόλαος (Επιμ.), Η Τουρκική Στρατηγική και οι Ανακατατάξεις σε μια Περιφέρεια Μεταβαλλόμενων Συνθηκών. Από το δόγμα Νταβούτογλου στην διακυβέρνηση του Έρντογαν (2014-2018) (Αθήνα: Ηρόδοτος, 2024). (υπό έκδοση).
- Ραπτόπουλος Νικόλαος, «Ο Πόλεμος στην Ουκρανία και η Εξωτερική Πολιτική της Τουρκίας», στο Μπότσιου Κωνσταντίνα, Παιδή Ρεβέκκα, Ευαγόρου Ευαγόρας (Επιμ.), Οι Διεθνείς Επιπτώσεις του Πολέμου στην Ουκρανία. (Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2024) (υπό έκδοση)
- Ραπτόπουλος Νικόλαος, «Η Εσωτερική και Εξωτερική Πολιτική της Τουρκίας: Από τον Κεμαλισμό στον Νεοοθωμανισμό», στο Γκόφας Ανδρέας, Ευαγγελόπουλος Λ. Γιώργος, Κοππά Μαριλένα, Ένας Αιώνας Διεθνών Σχέσεων. 1919-2019, Αθήνα, Πεδίο, 2020, σσ. 230-238.
- Ραπτόπουλος, Νικόλαος, «Τα Βαλκάνια και η Στρατηγική τους Σημασία υπό το Φως του Νέο-Οθωμανισμού. Η Πρόσληψη των Βαλκανικών Πολέμων από τη Σύγχρονη Τουρκική Ηγεσία», στο Η Θεσσαλονίκη και η Βαλκανική Ενδοχώρα στους Βαλκανικούς Πολέμους, Μαντά, Ελευθερία (Επιμ.), Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου και Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος», 2017, σσ. 209-234.
- Ραπτόπουλος Νικόλαος, «Νέο-Οθωμανική Εξωτερική Πολιτική της Τουρκίας. Η Διπλωματία του Α. Νταβούτογλου», στο ΚΑΡΒΟΥΝΑΡΑΚΗΣ Θεοδόσης (Επιμ.), Η Διπλωματία στον 21ο Αιώνα. (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2014) σσ. 61-78.
- Ραπτόπουλος Νικόλαος, Οι τρέχουσες εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές της Τουρκίας με τις χώρες της άμεσης περιφέρειάς της. Η περίπτωση της Συρίας (2002-2009) (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 2011)
- Σαζανίδης Χρήστος, Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις στην Πενταετία 1973-1978. (Θεσσαλονίκη, 1979)
- Σαρρής Νεοκλής, Η Οικογένεια στην Τουρκία. Κοινωνική πλαισίωση και θεσμική προσέγγιση. (Αθήνα: Ρήσος, 1990).
- Σαρρής Νεοκλής, Εξωτερική Πολιτική και Πολιτικές Εξελίξεις στην Πρώτη Τουρκική Δημοκρατία. Η Άνοδος της Στρατογραφειοκρατίας. (Αθήνα: Γόρδιος, 1992).
- Τσιριγώτης Διονύσιος, Ελλάδα-Τουρκία. Θεωρία και Στρατηγική Αποτροπής. Η κρίση του 1996, του Μαρτίου του 1987, των Ιμίων του 1996. (Βάρη: Ποιότητα, 2021).
- Χιδίρογλου Παύλος, Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα της Τουρκικής Διπλωματικής Συμπεριφοράς Έναντι της Ελλάδος (Θεσσαλονίκη: Βανιάς, 1994)

- Elekdağ Şükrü; “2 ½ War Strategy”. Perceptions: Journal of International Affairs 1 (1996), σελ. 1-12.
- Hale William, Η Τουρκική Εξωτερική Πολιτική 1774-2000. (Αθήνα: Πεδία, 2016).
- Fidan Hakan, “Turkish Foreign Policy at the Turn of the ‘Century of Türkiye’: Challenges, Vision, Objectives, and Transformation”. Insight Turkey, 25 (3) (2023), σελ. 10-25.
- Kouskouvelis Ilias, “The Problem with Turkey’s “Zero-Problems”. Turkey, Past and Future”. The Middle East Quarterly 20/3 (2013), σελ. 47-56.
- Poulton Hough, Ημίψηλο, Γκρίζος Λύκος και Ημισέληνος. (Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας, 2000).
- Raptopoulos Nikolaos, “The Greek-Turkish Relations during the Greek Crisis: the impact of the crisis on the partnership efforts”, in Greek Foreign Policy After the Crisis. Back to normality?, TZIAMBIRIS A. και LITSAS Sp. (Επημ.), (London, Palgrave MacMillan, 2017) pp. 117-140.
- Raptopoulos Nikolaos, « L’attaque des Etats-Unis en Iraq et les relations turco-américaines : d’une coopération étroite à la crise », in La troisième guerre du Golfe. Analyse géopolitique, stratégique et économique, (Παρίσι, L’Harmattan - « Réseau Multidisciplinaire d’Etudes Stratégiques », 2007) pp. 49-85.
- Raptopoulos Nikolaos, « La politique étrangère turque envers l’UE et le monde arabe: une instrumentalisation de l’Islam dans les années 1990 », in L’Europe et la Méditerranée, DUMOULIN, M. - DUCHENNE, G., Actes de la VIe Chaire Glaverbel d’études européennes 2000-2001 (Bruxelles, P.I.E.-Peter Lang, 2001) pp. 191-218.
- Robins Philip, Στρατός και Διπλωματία. Η Τουρκική Εξωτερική Πολιτική από την Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου. (Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2004).
- Sönmezoglu Faruk, Μύθος και Πραγματικότητα. Ανάλυση της Τουρκικής Εξωτερικής Πολιτικής. (Αθήνα: Ινφογνώμων, Τόμος α’ και β’, 2001 και 2002).
- Weber G. Frank, Ο Επιτήδειος Ουδέτερος. Η Τουρκική Πολιτική κατά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο. (Αθήνα: Θετίλη, 1983).
- Zürcher Erik Jan, Σύγχρονη Ιστορία της Τουρκίας. (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2004).

Ενδεικτικός τρόπος εξέτασης του μαθήματος:

Η ύλη του μαθήματος εξετάζεται με προφορική εξέταση διαδικτυακά ή γραπτά ανά περίπτωση.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στρατηγική στον Πόλεμο και τις Επιχειρήσεις

Β' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγητής Νικόλαος Γεωργόπουλος (Συντονιστής)

Καθηγητής Κωνσταντίνος Κολιόπουλος

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αικατερίνη Οικονόμου

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ 2025-2026

Συντονιστής του Μαθήματος: Καθηγητής Νικόλαος Γεωργόπουλος

Eclass Μαθήματος: <https://eclass.unipi.gr/courses/DES330/>

Αντικείμενο και Στόχοι του Μαθήματος:

Η ενότητα του μαθήματος που αφορά τη Στρατηγική των Επιχειρήσεων, παρέχει τις απαιτούμενες γνώσεις για το Στρατηγικό Μάνατζμεντ από την πλευρά της Επιχειρησιακής Στρατηγικής. Προσφέρει στους φοιτητές την ευκαιρία να αξιοποιήσουν τη γνώση τους στην ανάλυση των πολυσύνθετων επιχειρηματικών προβλημάτων. Το στρατηγικό μάνατζμεντ ενσωματώνει όλες τις πλευρές ενός οργανισμού και επομένως αποσκοπεί στην αξιοποίηση της γνώσης και των ικανοτήτων που αποκτώνται σε άλλα μαθήματα του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος. Ασχολείται με το μάνατζμεντ του οργανισμού –τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των επιχειρησιακών (corporate), επιχειρηματικών (business) και λειτουργικών (functional) στρατηγικών- μέσω της οργανωσιακής δομής και των επιχειρηματικών διαδικασιών.

Η ενότητα του μαθήματος που αφορά τη Στρατηγική στον Πόλεμο προσεγγίζει τη στρατηγική ως μια οικουμενική ανθρώπινη δραστηριότητα που αφορά στη συγκρουσιακή διάσταση (πραγματική ή δυνητική) των ανθρώπινων σχέσεων και βρίσκει εφαρμογή σε όλα τα πεδία των σχέσεων αυτών (π.χ. πόλεμος, επιχειρήσεις, εσωτερική πολιτική, αθλητισμός, καθημερινή ζωή). Ως εκ τούτου, το μάθημα δεν περιορίζεται στην εξέταση της στρατηγικής του πολέμου, αλλά αναλύει σε βάθος και τη στρατηγική των επιχειρήσεων (business strategy), καθώς και εφαρμογές της στρατηγικής λογικής σε άλλα πεδία.

Οι στόχοι του μαθήματος είναι:

- να διαμορφώσει τις δυνατότητες ανάλυσης πολυσύνθετων πολύ-λειτουργικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί
- να αναπτύξει ικανότητες που σχετίζονται με τη διαμόρφωση, υλοποίηση και αξιολόγηση αποτελεσματικών στρατηγικών για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς.

- να προσφέρει δυνατότητες ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης και εκτίμησης της επίδοσης των ανθρώπων που είναι υπεύθυνοι για τις στρατηγικές αποφάσεις στους Οργανισμούς
- να κατανοήσουν οι φοιτητές τις προκλήσεις της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και του Διαδικτύου, καθώς και τις τρέχουσες και μελλοντικές επιδράσεις στις επιχειρηματικές δραστηριότητες
- να κατανοήσουν οι συμμετέχοντες τη διαδικασία του στρατηγικού μάνατζμεντ, καθώς και τη διαδικασία λήψης στρατηγικών αποφάσεων σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον
- να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο η στρατιωτική ισχύς οργανώθηκε και χρησιμοποιήθηκε διαχρονικά από διαφορετικούς πολιτισμούς, σε διαφορετικές περιόδους και διαφορετικά γεω-στρατηγικά περιβάλλοντα (ξηρά, θάλασσα, αέρας, μικτές επιχειρήσεις),
- να δώσει στους φοιτητές μία πλήρη και ενδελεχή κατανόηση των σύγχρονων στρατηγικών προβλημάτων και του τρόπου στρατηγικής σκέψης,
- να τους δώσει την ικανότητα να εφαρμόσουν τις θεωρίες της στρατηγικής σε τρέχοντα διεθνή ζητήματα και στρατηγικά προβλήματα (π.χ. το μέλλον των πυρηνικών όπλων, την μεταβολή της φύσης του πολέμου, το θέμα της διασποράς των όπλων μαζικής καταστροφής, το ζήτημα της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας),
- να τους δώσει μία ολοκληρωμένη γνώση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται στις μέρες μας η στρατιωτική ισχύς ως εργαλείο της πολιτικής,
- να τους παρουσιάσει την εφαρμογή της στρατηγικής στον τομέα των επιχειρήσεων.

Με το τέλος των σεμιναρίων οι φοιτητές θα πρέπει:

- να έχουν κατανοήσει την οικουμενική λογική της στρατηγικής,
- να είναι σε θέση να σκέφτονται στρατηγικά πάνω σε σύγχρονα διεθνή ζητήματα,
- να εφαρμόζουν τη λογική της στρατηγικής στην καθημερινή τους ζωή,
- να κατανοούν και να εφαρμόζουν τη στρατηγική στον επιχειρηματικό χώρο, αντιλαμβάνοντας τη σημασία της στρατηγικής στον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Νικόλαος Γεωργόπουλος

	Καθηγητής Τομέας: Στρατηγικό Μάνατζμεντ και Πληροφοριακά Συστήματα Γραφείο: 438, Καραολή & Δημητρίου 80, Πειραιάς, Τ.Κ, 18534 Email: ngeorgop@unipi.gr
---	--

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς Σχέσεις- Στρατηγικές Σπουδές Γραφείο: 402, Ο. Ανδρούτσου 150, Πειραιάς, Τ.Κ, 18532 Email: drmodel44@hotmail.com
---	--

Αικατερίνα Οικονόμου

	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τομέας: Στρατηγική, Επιχειρηματικότητα & Ανταγωνισμός Γραφείο: 106, Ο. Ανδρούτσου 150, Πειραιάς, Τ.Κ, 18532 Email: erinaoikon@unipi.gr
---	--

Περιεχόμενο Μαθήματος:

Α' ΜΕΡΟΣ: Επιχειρηματική Στρατηγική

Διδάσκοντες: Καθηγητής Νικόλαος Γεωργόπουλος

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αικατερίνα Οικονόμου

Σεμινάριο 1: Εισαγωγικές έννοιες Στρατηγικής & Στρατηγικού Μάνατζμεντ

- Στρατηγική Στρατιωτική και Επιχειρηματική: Ομοιότητες & Διαφορές
- Κατανόηση της σπουδαιότητας του Στρατηγικού Μάνατζμεντ
- Αναγνώριση του βασικού υποδείγματος του Στρατηγικού Μάνατζμεντ και των συστατικών του μερών
- Περιγραφή των ωφελειών του αποδοτικού και αποτελεσματικού Στρατηγικού Μάνατζμεντ

Σεμινάριο 2: Ανάλυση Περιβάλλοντος

- Περιγραφή της έννοιας της ανίχνευσης του περιβάλλοντος ως μέρος της διαδικασίας του στρατηγικού μάνατζμεντ
- Παρουσίαση κυρίων στοιχείων της ανάλυσης του εσωτερικού περιβάλλοντος.
- Περιγραφή της σπουδαιότητας της ανάλυσης της αλυσίδας-αξίας για την εκτίμηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων ενός οργανισμού
- Περιγραφή του υποδείγματος των Πόρων & Ικανοτήτων

Σεμινάριο 3: Διαμόρφωση Στρατηγικής

- Περιγραφή Επιχειρησιακής Στρατηγικής (Ανάπτυξη, Σταθεροποίηση, Περισυλλογή)
- Περιγραφή του τρόπου άντλησης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων από τις διαμορφούμενες στρατηγικές;
- Ανάδειξη του τρόπου υποστήριξης των ανταγωνιστικών στρατηγικών από τις λειτουργικές στρατηγικές

Σεμινάριο 4: Υλοποίηση Στρατηγικής

- Εξήγηση της σχέσης μεταξύ Διαμόρφωσης και Υλοποίησης Στρατηγικής
- Αναγνώριση της βασικής διαδικασίας αξιολόγησης και ελέγχου στο στρατηγικό μάνατζμεντ
- Τρόπος υλοποίησης της στρατηγικής: Οργάνωση και δράση
- Ευέλικτοι τύποι οργανωτικής δομής
- Κουλτούρα, Ανθρώπινος Παράγοντας και Υλοποίηση Στρατηγικής

Σεμινάριο 5: Αξιολόγηση & Έλεγχος Στρατηγικής

- Έννοιες Αποδοτικότητας και Αποτελεσματικότητας ως συστατικά της επίδοσης
- Παρουσίαση του Balanced Scorecard
- Συνήθη προβλήματα κατά τη μέτρηση της επίδοσης

Σεμινάριο 6: Τάσεις και Προοπτικές Στρατηγικού Μάνατζμεντ στην Ελλάδα και Διεθνώς: Μελέτες Περίπτωσης

- Αντιμετώπιση της αντίδρασης στην αλλαγή
- Προκλήσεις Στρατηγικής και Στρατηγικού Μάνατζμεντ
- Μελέτες Περίπτωσης

Υποχρεωτική Βιβλιογραφία

- Thomas L. Wheelen, J. David Hunger, Alan N. Hoffman, Charles E. Bamford, 'Strategic Management and Business Policy: Globalization, Innovation and Sustainability, Pearson Publishing, 16th Edition', 2024
- Γεωργόπουλος Ν., Στρατηγικό Μάνατζμεντ: Διαμόρφωση & Υλοποίηση Στρατηγικής, Εκδόσεις Μπένου, 2025

Συνιστώμενη βιβλιογραφία

- Johnson G, Whittington R, Regnér P, Angwin D and Scholes K, 'Exploring Strategy', Text and Cases, Pearson, 13th edition, 2023
- David Fred, David Forest, David M, 'Strategic Management: A Competitive Advantage Approach, Concepts and Cases Concepts', Pearson Publishing, 17th edition 2023
- Barney J., Gaining and Sustaining Competitive Advantage, 6th edition, 2019
- Carpenter M, Sanders G., Strategic Management: Text and Cases, 2nd edition, 2014
- Lynch R., Strategic Management, Pearson Publishing, 9th edition, 2021
- Hill C and Jones G, Schilling M, 'Strategic Management' Cengage, 12th edition, 2016
- Porter M, 'Competitive Strategy', Free Press, 1980
- Porter M, 'Competitive Advantage', Free Press 1985

Τρόπος εξέτασης του μαθήματος: Γραπτή Εξέταση

Η γραπτή τελική εξέταση μπορεί να περιλαμβάνει:

- Ερωτήσεις Ανάπτυξης
- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Προσδιορίζεται η βαρύτητα κάθε ερώτησης στην τελική αξιολόγηση των φοιτητών. Οι φοιτητές ενημερώνονται σχετικά κατά τη διάρκεια τόσο των διαλέξεων, όσο και των εξετάσεων.

Β' ΜΕΡΟΣ: Στρατηγική στον Πόλεμο

Διδάσκων: Καθηγητής Κωνσταντίνος Κολιόπουλος

Σεμινάριο 1: Εισαγωγικά – η έννοια και η λογική της στρατηγικής. Γενικά χαρακτηριστικά της στρατηγικής

Η οικουμενικότητα της στρατηγικής. Η σημασία της στρατηγικής. Η απουσία αναλλοίωτων συνταγών νίκης. Ο παράγοντας χρόνος στη στρατηγική. Τα όρια της στρατηγικής.

Σεμινάριο 2: Ο στρατηγικός παίκτης σε ανταγωνιστικό περιβάλλον

Η προετοιμασία για την εχθρική προσβολή. Η στήριξη στις δικές μας δυνάμεις. Η σημασία της συνολικής οργάνωσης. Η σημασία της ηγεσίας. Η βραχυπρόθεσμη εκμετάλλευση των ατού και η μακροπρόθεσμη εξάλειψη των αδυναμιών. Η σημασία της γεωγραφίας. Η σημασία του ιδεολογικού και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η σημασία της τεχνολογίας. Η σημασία των πληροφοριών. Η διαμόρφωση του περιβάλλοντος.

Σεμινάριο 3: Η στρατηγική αντιπαράθεση με συγκεκριμένους αντιπάλους

Αντικειμενικός σκοπός. Το εφικτό του αντικειμενικού σκοπού. Η σύγκρουση δεν γίνεται μόνο με βίαια μέσα. Πόλεμος και ειρήνη συχνά συνυπάρχουν. Η στρατηγική του αντιπάλου. Προβλεπτικότητα και προσαρμοστικότητα. Αποφυγή κατευνασμού των (περίπου) ίσων μας. Η γραμμή απώλειας δυνάμεως. Η διαχείριση κρίσεων. Τα υπέρ και τα κατά των συμμαχιών. Η σημασία της «εικόνας» του στρατηγικού παίκτη. Η σημασία της σωφροσύνης. Η σημασία του εσωτερικού μετώπου. Η αναζήτηση του συντριπτικού στρατηγικού πλεονεκτήματος. Η σημασία της οικονομίας. Το ζήτημα του τερματισμού μιας σύγκρουσης. Η επιλογή του τόπου, του χρόνου και του τρόπου της σύγκρουσης. Η ανάθεση των επαχθών έργων σε άλλους. Ο πραγματικός ή φαινομενικός ανορθολογισμός του αντιπάλου. Η αναζήτηση του κοινού συμφέροντος όπου αυτό υπάρχει.

Σεμινάριο 4: Η στρατηγική στην εκτέλεση

Η συγκέντρωση και η οικονομία δυνάμεων. Η ενότητα διοίκησης και προσπάθειας. Η «τριβή». Το λελογισμένο ρίσκο. Η ποικιλομορφία των συγκρούσεων.

Η σημασία της μάχης. Η ποικιλομορφία των στρατηγικών. Τακτικές νίκες και στρατηγική επικράτηση. Παραπλάνηση και αιφνιδιασμός. Η επιδίωξη της νίκης και η αποφυγή της ήττας. Η φυσική καταστροφή και ο ψυχολογικός έλεγχος. Το ηθικό και η ύλη. Η σημασία της επιμελητείας. Το φαινόμενο της χιονοστιβάδας. Η σημασία της στρατηγικής ανθεκτικότητας.

Υποχρεωτική Βιβλιογραφία:

- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα (Αθήνα: Ποιότητα, 2008).
- Πλατιάς, Αθανάσιος και Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, Η Τέχνη του Πολέμου του Σουν Τσου: Μετάφραση – Σχόλια – Ερμηνεία – Ανάλυση (Αθήνα: Δίαυλος, 2015).
- Πλατιάς, Αθανάσιος & Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, Η Τέχνη της Στρατηγικής (Αθήνα: Δίαυλος, 2021).
- Πλατιάς, Αθανάσιος και Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, 50 Κανόνες Στρατηγικής στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις και Απαντήσεις σε 20 Κρίσιμες Ερωτήσεις (Αθήνα: Δίαυλος, 2023).
- Clausewitz, Carl von, On War [edited and translated by Michael Howard and Peter Paret] (Princeton: Princeton University Press, 1989), βιβ. 1, 2, 7, 8.
- Gray, Colin S., Fighting Talk: Forty Maxims on War, Peace, and Strategy (Westport, Connecticut & London: Praeger Security International, 2007).

Συνιστώμενη βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

- Beaufre, Στρατηγός, Εισαγωγή στη Στρατηγική (Αθήνα: ΔΕΚ/ΓΕΣ, 1987).
- Creveld, Martin van, Επιμελητεία και πόλεμος: Η διοικητική μέριμνα από τον Βαλλενστάιν στον Πάττον (Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντίνου Τουρίκη, 2001).
- Jomini, Antoine-Henri, Η Τέχνη του Πολέμου (Αθήνα: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, 2015).
- Kennedy, Gavin, Το αλφαβητάρι του διαπραγματευτή: Βασικές αρχές διαπραγμάτευσης, 2η έκδοση (Αθήνα: Εκδόσεις Κέρκυρα – Economía Publishing, 2008).
- Paret, Peter (επιμ.), Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής: από τον Μακκιαβέλλι στην Πυρηνική Εποχή (Αθήνα: Εκδόσεις Κωνσταντίνου Τουρίκη, 2004).
- Κεκαυμένος, Στρατηγικόν, γ' έκδοση [Εισαγωγή – Μετάφραση – Σχόλια Δημήτρης Τσουγκαράκης] (Αθήνα: Εκδόσεις Κανάκη, 1996).
- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, Στρατηγικός Αιφνιδιασμός: Υπηρεσίες Πληροφοριών και Αιφνιδιαστικές Επιθέσεις (Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000).

- Κωσταράκος, Μιχάλης, Αποφθέγματα (Αθήνα: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, χ.χ. [2014]).
- Λυμπέρης, Χρήστος, Εθνική Στρατηγική και Χειρισμός Κρίσεων [Β' Έκδοση] (Αθήνα: Ποιότητα, 2009).
- Χαραλαμπίδης, Χρήστος, Η Τέχνη του Πολέμου για το Ποδόσφαιρο (Αθήνα: Δίαυλος, 2016).

Ξενόγλωσση

- Bellos, Alex, Futebol: The Brazilian Way of Life (London: Bloomsbury, 2002).
- Boulding, Kenneth E., Conflict and Defense (New York: Harper & Row, 1963).
- Bueno de Mesquita, Bruce and Smith, Alastair, The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics (New York: Public Affairs, 2011).
- Daniel, Donald C. & Herbig, Katherine L. (Eds.), Strategic Military Deception (New York & Oxford & Toronto: Pergamon Press, 1981).
- Freedman, Lawrence, Strategy: A History (Oxford & New York: Oxford University Press, 2013).
- Gallina, David, et al., Military Advantage in History (Washington, DC – Falls Church, VA: Office of the Secretary of Defense for Net Assessment – Information Assurance Technology Analysis Center, 2002).
- Gray, Colin S., Fighting Talk: Forty Maxims on War, Peace, and Strategy (Westport, Connecticut & London: Praeger Security International, 2007).
- Gray, Colin S., Modern Strategy (Oxford: Oxford University Press, 1999).
- Gray, Colin S., Strategy and History: Essays on Theory and Practice (London & New York: Routledge, 2006).
- Handel, Michael I. (Ed.), Strategic and Operational Deception in the Second World War (Abingdon, Oxon (UK): Frank Cass, & Co Ltd., 1987).
- Handel, Michael I., War, Strategy and Intelligence (London & New York: Routledge, 1989).
- Heuser, Beatrice, The Evolution of Strategy: Thinking War from Antiquity to the Present (New York: Bloomsbury USA, 2007).
- Karpov, Anatoly and Phelizon, Jean-François with Kouatly, Bachar, Chess and the Art of Negotiation: Ancient Rules for Modern Combat (Westport, CT and London: Praeger, 2006).
- Kasparov, Garry, How Life Imitates Chess: Making the Right Moves – from the Board to the Boardroom (New York: Bloomsbury USA, 2007).
- Kautilya, Kautilya's Arthashastra [transl. R. Shamasastri] (Mysore: Wesleyan Mission Press, 1923).
- Luttwak, Edward N., Strategy: The Logic of War and Peace (Cambridge, Massachusetts & London, England: The Belknap Press of Harvard University Press, 2001, revised and enlarged edition).
- Napoleon, Military Maxims of Napoleon, ανατυπωμένο στο Major Thomas R. Phillips (ed.), Roots of Strategy (London: John Lane the Bodley Head, 1943), σ. 221-242.
- New York: Routledge, 2006).

- Platias, Athanassios G. & Koliopoulos, Constantinos, Thucydides on Strategy: Grand Strategies in the Peloponnesian War and their Relevance Today (New York: Columbia University Press, 2010), κεφ. 1.
- Present (Cambridge & New York: Cambridge University Press, 2010).
- Schelling, Thomas, Arms and Influence, (New Haven, CT: Yale University Press, 1966).
- Schelling, Thomas, The Strategy of Conflict (Harvard University, 1960, 1980).
- Stavridis, James and Manning, Ancell R., The Leader's Bookshelf (Annapolis, MD: Naval Institute Press, 2017).
- Walt, Stephen M., The Origins of Alliances (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1987).
- Wilson, Jonathan, Inverting the Pyramid: The History of Football Tactics (London: Orion Books, 2008).

Τρόπος εξέτασης του μαθήματος: Προφορικές εξετάσεις.

Μετά την επιτυχή εξέταση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

B6: Μεθοδολογία έρευνας

B' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγητής Χρήστος Χατζηεμμανουήλ
Αναπληρωτής Καθηγητής Ευαγόρας Ευαγόρου

B6: Τεχνικές Διαπραγματεύσεων και Θεωρία Παιγνίων

B' Εξάμηνο 2025-2026

Καθηγητής Ιωάννης Παραβάντης (Συντονιστής)
Ομότιμος Καθηγητής Πέτρος Λιάκουρας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΠΑΙΓΝΙΩΝ

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ 2025-2026

Συντονιστής του Μαθήματος: Καθηγητής Ιωάννης Παραβάντης

Eclass Μαθήματος: <https://eclass.unipi.gr/courses/DES362/>

Αντικείμενο και Στόχοι του Μαθήματος:

Ως προς το τμήμα της μεθοδολογίας έρευνας, οι διαλέξεις επιχειρούν να εξοικειώσουν τους φοιτητές με τη μεθοδολογία και την έρευνα των Κοινωνικών Επιστημών, και ιδιαίτερα σε αυτή που αφορά στη Πολιτική Επιστήμη. Συγκεκριμένα, οι διαλέξεις βοηθούν τους φοιτητές να μάθουν τον τρόπο διεξαγωγής μιας έρευνας αλλά και τον τρόπο προετοιμασίας μιας επιστημονικής εργασίας. Ακόμη, στόχος των διαλέξεων είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με τις μεθόδους ακαδημαϊκής έρευνας, ώστε να μπορούν να κατανοήσουν και να χρησιμοποιήσουν όρους και διαδικασίες της επιστημονικής μεθοδολογίας για την εκπόνηση μια επιστημονικής εργασίας ακολουθώντας συντεταγμένα τα ερευνητικά και συγγραφικά βήματα.

Επίσης, οι φοιτητές μετά την ολοκλήρωση των διαλέξεων 1 και 2 καθώς και της σχετικής μελέτης,

- Κατανοούν την διαφορά ανάμεσα στον επαγωγικό, τον απαγωγικό και τον αναλογικό συλλογισμό καθώς και την σύνδεση των μεταφορικών συστημάτων με τον αναλογικό συλλογισμό.
- Μπορούν να αναγνωρίσουν το πως διαφορετικά μεταφορικά συστήματα μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετικούς τρόπους αντίληψης και κατανόησης της έρευνας καθώς και της λειτουργίας των ερευνητικών ερωτημάτων σε αυτή.
- Κατανοούν την φύση των ερευνητικών ερωτημάτων, την σχέση τους με τους στόχους της έρευνας και την βιβλιογραφικής επισκόπηση.
- Μπορούν να μετασχηματίσουν το εύρος των ερευνητικών ερωτημάτων ώστε αυτά να καταστούν διαχειρίσιμα αξιοποιώντας την κλίμακα των ερωτήσεων.
- Μπορούν να παράγουν διευκρινιστικές και παράγωγες ερωτήσεις για ένα ερευνητικό έργο.
- Κατανοούν τα προβλήματα τα οποία συνεπάγεται η τυραννία του ερευνητικού ερωτήματος και η μεθοδολατρεία καθώς και το πως μπορούν να

προφυλαχθούν από αυτούς τους κινδύνους κατά την διάρκεια της έρευνας τους.

Συνολικά οι δύο προαναφερόμενες διαλέξεις αποσκοπούν στο να καταστήσουν του φοιτητές έτοιμους να αναπτύξουν μετά λόγου γνώσεως τα ερευνητικά ερωτήματα στην διατριβές τους καθώς και να αξιοποιήσουν με συστηματικότερο τρόπο την ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων κατά την επεξεργασία της βιβλιογραφίας τους.

Γενικές Ικανότητες:

- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Στοιχεία Επικοινωνίας Διδασκόντων:

Ιωάννης Παραβάντης

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς Πολιτικές για την Τεχνολογία, την Ενέργεια και το Περιβάλλον Γραφείο: 105 (Ανδρούτσου 150) Email: jparav@unipi.gr, paravantis@gmail.com
--	---

Πέτρος Λιάκουρας

	Ομ. Καθηγητής Τομέας: Διεθνές Δίκαιο Γραφείο: 605 (Ανδρούτσου 150) Email: petrosliacouras@yahoo.gr
---	--

Χρήστος Χατζηεμμανουήλ

	Καθηγητής Τομέας: Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Χρηματοοικονομικοί και Νομισματικοί Θεσμοί Γραφείο: 606 (Ανδρούτσου 150) Email: hadjiemm@unipi.gr
---	--

Ευαγόρας Ευαγόρου

	Αναπληρωτής Καθηγητής Τομέας: Θεωρία και Μεθοδολογία Διεθνών Σχέσεων Γραφείο: 202 (Γρ. Λαμπράκη 126) Email: evaghorou@unipi.gr, evaghorou@gmail.com
--	--

Περιεχόμενο Μαθήματος:

(Α) Θεματικές ενότητες του αντικειμένου της μεθοδολογίας έρευνας

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε θέματα όπως ο σχεδιασμός της έρευνας, η συλλογή δεδομένων και πληροφοριών, η αξιολόγηση των πηγών, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, οι τρόποι που καταλήγουμε σε αποτελέσματα, οι ποιοτικές, ποσοτικές και μικτές μέθοδοι έρευνας και η συγγραφή του κειμένου μιας ακαδημαϊκής εργασίας. Συνολικά, οι διαλέξεις διαπερνούν όλα τα στάδια και τις διαδικασίες της μεθοδολογικής διεργασίας, από την επιλογή ερευνητικών ερωτημάτων και τη σύνταξη της βιβλιογραφικής ανασκόπησης έως και συγγραφή του τελικού κειμένου.

Συνιστώμενη βιβλιογραφία επί της ύλης του Αναπλ. Καθ. Ευαγ. Ευαγόρου:

1. Βασίλης Φίλιας, (επιμ.), Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα: Gutenberg, 1998.
2. Θεόδωρος Ιωσηφίδης, Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες, Αθήνα: Κριτική, 2008.
3. Θρασύβουλος Μπέλλας, Δομή και Γραφή της Επιστημονικής Εργασίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.
4. Κώστας Ζαφειρόπουλος, Πώς γίνεται μιας επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών, Αθήνα: Κριτική, 2015.
5. Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, Ζαχαρίας Δερματής και Δημήτριος Κομνηνός, Μεθοδολογία της Έρευνας και Συγγραφή Επιστημονικών Εργασιών, Αθήνα: Τζιόλας, 2018.
6. Πέτρος Α. Γέμτος, Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμ. 1-2, Αθήνα: Παπαζήσης, 2004.
7. Χρήστος Θεοφιλίδης, Η Συγγραφή Επιστημονικής Εργασίας: Από τη Θεωρία στην Πράξη, Αθήνα: Δαρδανός, 2002.
8. David J. Creswell και John W. Creswell, Σχεδιασμός Έρευνας: Προσεγγίσεις Ποιοτικών, Ποσοτικών και Μεικτών Μεθόδων, Αθήνα: Προπομπός, 2019.
9. Stephen Van Evera, Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Πολιτικής Επιστήμης, Αθήνα: Ποιότητα, 2000.
10. Uwe Flick, Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα, Αθήνα: Προπομπός, 2017.
11. Audie Klotz & Cecelia Lynch, Strategies for Research in Constructivist International Relations (London: Routledge, 2007).
12. Christopher Lamont, Research Methods in International Relations, 2nd Edition (London: Sage, 2022).
13. David E. McNabb, Research Methods for Political Science: Quantitative and Qualitative Approaches, 2nd Ed. (Abingdon and New York: Routledge, 2015).
14. Diana Ridley, The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students (London: Sage, 2012).
15. Gary Thomas, How to Do Your Research Project: A Guide for Students (London: Sage, 2017).
16. Laura Roselle and Sharon Spray, Research and Writing in International Relations (Abington: Routledge, 2016).

17. Laurence F. Jones and Edward C. Olson, Political Science Research: A Handbook of Scope and Method (New York: Addison Wesley Longman, 1996).
18. Lisa Harrison and Theresa Callan, Key Research Concepts in Politics and International Relations (London: Sage, 2013).
19. Peter Pruzan, Research Methodology: The Aims, Practices and Ethics of Science (Cham: Springer, 2016).
20. Uwe Flick, Introducing Research Methodology (London: Sage, 2015).

(B) Θεματικές ενότητες του αντικειμένου της μεθοδολογίας έρευνας

1. Γνωσιακή Προεργασία: Αναλογικός Συλλογισμός και Ερωτήσεις

Περιεχόμενα

- Στην πρώτη διάλεξη επιτελείται πρώτον, η γνωσιακή προεργασία και δεύτερον η εισαγωγή στο εννοιολογικό πλαίσιο των ερωτήσεων. Παρουσιάζεται ο αναλογικός συλλογισμός και τα μεταφορικά συστήματα ως βασικό γνωσιακό εργαλείο μέσω του οποίου θα προσεγγιστούν τα ερευνητικά ερωτήματα, τα κατά Davis (1971) χαρακτηριστικά της ενδιαφέρουσας θεωρίας και πως συνδέονται με τις ερωτήσεις, η σημαντικότητα των ερωτήσεων γενικά στην κοινωνική αλληλεπίδραση, το βίωμα της ερώτησης καθώς και η διαφορά ανάμεσα στην απλή ερώτηση και στο ερευνητικό ερώτημα.

Βιβλιογραφία

1. Bryman, A. (2017). Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας. Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.
2. Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
3. Ματσαγγούρας Η.Γ. (2007) Στρατηγικές Διδασκαλίας, Η Κριτική Σκέψη στην Διδακτική Πράξη, Έκδοση 5. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
4. Παπανούτσος, Ε. Π. (2008). Λογική. Αθήνα: Νόηση.
5. Πρεβελάκης, Ε. (1982). Το Πρόβλημα των Γενικεύσεων στην Ιστορία. Μνήμων, 8, 204-225.

2. Ερευνητικά Ερωτήματα – Έννοιες και Στρατηγικές Αξιοποίησης

Περιεχόμενα

- Εξετάζεται η προεργασία η οποία απαιτείται ώστε ένα ερευνητικό ερώτημα να καταστεί ερευνήσιμο. Παρουσιάζεται η κλίμακα ερωτήσεων ως ένα τεχνικό εργαλείο μετασχηματισμού του εύρους ώστε τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από τους στόχους διαχειρίσιμα και πραγματοποιήσιμα. Παρουσιάζεται ο ρόλος των διευκρινιστικών και των παράγωγων ερωτήσεων στην πλαisiώση των κεντρικών ερευνητικών ερωτημάτων . Αναλύεται ο ρόλος της περιέργειας και της βιβλιογραφικής επισκόπησης στην συγκρότηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Εξετάζεται η γλωσσική πραγμάτωση των ερευνητικών ερωτημάτων καθώς και ο τρόπος χρήσης των ορισμών. Τέλος

παρουσιάζονται προβλήματα στην διαδικασία όπως η τυραννία του ερευνητικού ερωτήματος και στον αντίποδα της η μεθοδολατρεία.

Βιβλιογραφία

1. Agee, J. (2009). Developing qualitative research questions: a reflective process. *International journal of qualitative studies in education*, 22(4), 431-447.
2. Andrews, R. (2003). *Research questions*. London: Continuum.
3. Brown, A. (2010). Research questions: What's worth asking and why?. Pp.190 – 220 Thomson, P., & Walker, M. (Eds). *The Routledge doctoral student's companion*. London: Routledge.
4. Bryman, A. (2007). The research question in social research: what is its role?. *International journal of social research methodology*, 10(1), 5-20.
5. White, P. (2017). *Developing research questions*. Macmillan International Higher Education.

(Γ) Θεματικές ενότητες του αντικειμένου της θεωρίας παιγνίων (Καθ. Ιωάν. Παραβάντης):

- Στρατηγική και θεωρία παιγνίων
- Παίγνια ταυτόχρονων κινήσεων
 - Παίγνιο απόλυτου συντονισμού
 - Παίγνιο συντονισμού (με διαβεβαίωση)
 - Παίγνιο μάχης των φύλων (συντονισμός χωρίς διαβεβαίωση)
 - Παίγνιο του ηγέτη
 - Δίλημμα φυλακισμένων
 - Παίγνιο κυνηγιού ελαφιών
 - Παίγνιο δειλού (κότας)
 - Παίγνιο αδιεξόδου
 - Παίγνια μηδενικού αθροίσματος
 - Επαναλαμβανόμενα παίγνια
- Παίγνια διαδοχικών κινήσεων
 - Παίγνιο τελεσιγράφου
 - Παίγνιο τριών χωρών
 - Κρίση πυραύλων στην Κούβα
- Εφαρμογή της θεωρίας παιγνίων στην διπλωματία της κλιματικής αλλαγής

Συνιστώμενη βιβλιογραφία επί της ύλης του . Καθ. Ιωάν. Παραβάντη (επιλεκτικά):

1. Alterman, E. (2004). *When presidents lie: A history of official deception and its consequences*, Viking.

2. Ariely, D. (2008). Predictably irrational: The hidden forces that shape our decisions. HarperCollins e-books.
3. Baron, J. (1998). Judgment misguided: intuition and error in public decision making, Oxford University Press.
4. Cialdini, R. B. (2009). Influence: science and practice. 5th edition, Pearson.
5. Cohen, M. D., March, J. G., & Olsen, J. P. (1972). A garbage can model of organizational choice. Administrative Science Quarterly 17(1), 1-25.
6. Damasio, A. R. (1994). Descartes' error: emotion, reason and the human brain, Avon Books.
7. Dixit, A.K. and B.J. Nalebuff (2008): The Art of Strategy – A Game Theorist's Guide to Success in Business and Life, Norton.
8. Dixit, A. and S. Skeath (2004): Games of Strategy, 2nd edition, W.W. Norton and Company.
9. Fullerton, E. (2018). Risk assessment 101 – Risk management for non-risk manager (and for risk managers too!) "Fitting the Pieces" Conference, San Diego, April 23-25.
10. Gladwell, M. (2005). Blink: the power of thinking without thinking, Back Bay Books, Little, Brown and Company.
11. Goldstein, N. J., Martin, S. J., & Cialdini, R. B. (2008). Yes! 50 scientifically proven ways to be persuasive. Free Press.
12. Goodwin, P., & Wright, G. (2004). Decision analysis for management judgment. 3rd edition, John Wiley and Sons.
13. Holcomb, J. F. (2012, June). Chapter 5: Managing strategic risk. In J. B. Bartholomees, Jr. (Ed.), U.S. Army War College guide to national security issues, Volume I: Theory of war and strategy (5th ed., pp. 67-78).
14. Jablonsky, D. (2012, June). Chapter 1: Why is strategy difficult? In J. B. Bartholomees, Jr. (Ed.), U.S. Army War College guide to national security issues, Volume I: Theory of war and strategy (5th ed., pp. 3-12).
15. Jervis, R. (1978). Cooperation under the security dilemma. World Politics, 30(2), 167-214. <https://doi.org/10.2307/2009958>
16. Jervis, R. (1988). Realism, game theory, and cooperation. World Politics, 40(3), 317-349. <https://doi.org/10.2307/2010216>
17. Jowett, G. S., & O'Donnell, V. (2012). Propaganda & persuasion (6th ed.). SAGE Publications.
18. Kingdon, J. W. (1995). Bridging research and policy: Agendas, alternatives, and public policies. Second edition, New York: Longman.
19. Korosek, B. M. (1993). The Analytic Hierarchy Process: Enhancing operational level decision making. Naval War College, Newport, RI, USA.
20. Lehrer, J. (2009). How we decide, Houghton Mifflin Harcourt.
21. Lindblom, C. (1959). The science of muddling through. Public Administration Review, 19, 79-88.
22. Lindblom, C. (1970). Still muddling, not yet through. Public Administration Review, 39, 517-526.
23. Mashudi, A., Moeljadi, Herman, S., Wanto, A. H. (2023). SWOT analysis and analytical hierarchy process (AHP) to determine a sustainable development strategy in Indonesia's national defense industry. PAMATOR, 16(1), 205–221.

24. Mearsheimer, J. J. (2011). Why leaders lie: The truth about lying in international politics. Oxford University Press.
25. Navarro, J., & Karlins, M. (2008). What every body is saying: an ex-FBI agent's guide to speed reading people, HarperCollings e-books.
26. Papakostas, V. D., Bekou, E. E., & Paravantis, J. A. (2019, September 27-29). A Game theoretic analysis of energy security in the Eastern Mediterranean. POLITEIA An International Conference of Political Scientists, Athens, Greece.
27. Παραβάντης, Ιωαν. & Πλατιάς, Αθ. (2025). Στρατηγικά παίγνια στη διεθνή πολιτική. Σημειώσεις.
28. Patterson, K., Grenny, J., McMillan, R., & Switzler, A. (2002). Crucial conversations: tools for talking when stakes are high, McGraw-Hill.
29. Peterson, M. (2017). An introduction to decision theory. 2nd edition, Cambridge University Press.
30. Simon, H. (1957). A behavioral model of rational choice, Models of Man, Social and Rational: Mathematical Essays on Rational Human Behavior in a Social Setting, New York: Wiley.
31. Simon, H. (1990). A mechanism for social selection and successful altruism. Science 250 (4988), 1665–8.
32. Simon, H. (1991). Bounded rationality and organizational learning. Organization Science, 2(1), 125–134.
33. Stevens, S. P. (2008). Games people play: Game theory in life, business and beyond. Parts I and II, The Teaching Company.
34. Tannen, D. (1990). You just don't understand, Balantine Books.
35. Troxell, J. F. (2012, June). Chapter 17: Military power and the use of force. In J. B. Bartholomees, Jr. (Ed.), U.S. Army War College guide to national security issues, Volume I: Theory of war and strategy (5th ed., pp. 217-241).
36. Yarger, H. R. (2012, June). Chapter 3: Toward a theory of strategy: Art Lykke and the U.S. Army War College strategy model. In J. B. Bartholomees, Jr. (Ed.), U.S. Army War College guide to national security issues, Volume I: Theory of war and strategy (5th ed., pp. 45-52).
37. Yarger, H. R. (2012, June). Chapter 4: The strategic appraisal: The key to effective strategy. In J. B. Bartholomees, Jr. (Ed.), U.S. Army War College guide to national security issues, Volume I: Theory of war and strategy (5th ed., pp. 53-66).

Δ) Τεχνικές Διαπραγματεύσεων και Μεσολάβησης

Καθηγητής Πέτρος Λιάκουρας

1η & 2η Ενότητες

Το μέρος αυτό του μαθήματος αφορά στη Θεωρία και τις Τεχνικές των Διεθνών Διαπραγματεύσεων και διδάσκεται σε δύο ενότητες (δύο τρίωρα). Στις ενότητες αυτές μετά την παρουσίαση της μεθοδολογίας και τεχνικής των διαπραγματεύσεων, πιο μακροσκελώς αναλύονται διεξοδικά η θεωρητική προσέγγιση και οι πρακτικές μέσω παραδειγμάτων και σχημάτων όπως το πρώτον διδάχθηκαν και αναπτύχθηκαν

από τον Καθηγητή Roger Fisher και την επιστημονική ομάδα των διαπραγματεύσεων της Νομικής Σχολής του Harvard (Harvard Negotiation Project), καθώς και τις πτυχές και πρακτικές όσον αφορά στη μεσολάβηση.

Από τα παρακάτω προτεινόμενα σας επισημαίνω (και επισυνάπτω στο e-class) όσα είναι σε bold.

Προτεινόμενη ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Beverly Demarr και Suzanne DeJanasz, Διαπραγματεύσεις και Επίλυση Διαφορών, (επιμέλεια στα ελληνικά Φλώρα Κοκκινάκη, Αλέξης Αρβανίτης, Αθήνα, εκδόσεις Τζιόλα (2018)
2. Deepak Malhotra, Negotiating the Impossible, Harvard Business School, Oakland CA, Berret-Koehler Publ. (2016)
3. **James Sebenious, Nocholas Burns and Robert Mnookin, Kissinger the Negotiator, Lessons from Deal Making at the Highest Level, New York, Harper Collins (2018)**
4. Daniel Shapiro, Negotiating the Nonnegotiable, how to Resolve your most Emotionally Charged Conflicts, New York, Viking (2016)
5. **William Ury, Getting to yes with Yourself, and other Worthy Opponents, New York, Harper Collins (2015)**
6. Ευάγγελος Ραυτόπουλος, Διεθνείς Διαπραγματεύσεις: Θεωρία και Τεχνική Οικοδόμησης Κοινού Συμφέροντος, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη (2014)
7. Lawrence Susskind, Good for You, Great for Me, Finding the Trading Zone and Winning at Win-Win Negotiation, Harvard Negotiation program, New York, Public Affairs (2014)
8. Robert Mnookin, bargaining with the Devil, when to Negotiate, when to Fight, Harvard Negotiation Program, New York, Simon & Schuster Paperbacks (2010)
9. Guhan Subramanian, Dealmaking, the New Strategy of Negotiations, New York, W. Norton & Company (2010)
10. Roger Fisher & Daniel Shapiro, Beyond Reason, using Emotions as you Negotiate, New York, Penguin Books (2005)
11. **Roger Fisher, William Ury, Bruce Patton, getting to Yes, without Giving in, New York, Penguin Books (1991)**
12. Ρότζερ Φισερ, Ουίλιαμ Γιούρι, Μπρους Πάτον, Πετυχαίνω τη Συμφωνία, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (μετάφραση στα ελληνικά, 2001)
13. Τζέσουολντ Σάλακιουζ, Κλείνοντας Διεθνείς Συμφωνίες, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (μετάφραση στα ελληνικά, 2002)
14. Ουίλιαμ Γιούρι, Πώς να Ξεπερνάτε την Άρνηση, Από την Αντιπαλότητα στη Συνεργασία, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (μετάφραση στα ελληνικά, 2002)
15. Τζέφρεϋ Ρούμπιν, Ντην Προυντ, Σουγκ Χη Κιμ, Η Διευθέτηση της Κοινωνικής Σύγκρουσης, Κλιμάκωση – Αδιέξοδο – Επίλυση, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (μετάφραση στα ελληνικά, 1999)

16. Joseph Stulberg – Lela Love, Ανάμεσα στα Μέρη: Ο Ουδέτερος Τρίτος, Στρατηγικές για μια Επιτυχημένη Διαμεσολάβηση, Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη (μετάφραση στα ελληνικά, 2014)
17. Χριστίνα Χαλανούλη, Η Διαμεσολάβηση ως Οδός Ευθυδικίας, Αθήνα, Ι. Σιδέρης (2017)
18. Kenneth Coke, Joan Goldsmith, Επίλυση Συγκρούσεων στο Χώρο Εργασίας, 10 Στρατηγικές για Όλους, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη (μετάφραση στα ελληνικά, πρόλογος Δημήτρης Μπουραντάς, 2014)
19. **Frank Pfetsch, Negotiating Political Conflicts, Basingstoke, Palgrave Macmillan (2007)**
20. Grande Lum, The Negotiation Field Book, Simple Strategies to Help Negotiate Everything, New York, The McGraw-Hill (2011)
21. Peyton Young (eds.), Negotiation Analysis, Ann Arbor, Michigan University Press (1999)
22. Douglas Stone, Bruce Patton, Sheila Heen, Difficult Conversations, how to Discuss What Matters Most, New York, Penguin Books (2000)
23. Micjael Carrell, Christina Heavrin, The Everyday Negotiator, 50 Practical Tactics for Work and Life (σε ηλεκτρονική μορφή)
24. Jeswald Salacuse, Seven Secrets for Negotiating with Government, how to deal with Local, State, National or Foreign Governments – and Come out Ahead, New York, American Management Association (2008)
25. Ομάδα Διαχείρισης Συγκρούσεων του Harvard, Συγκριτικές Ειρηνευτικές Διαδικασίες, Μια Ανάλυση των Διαδικασιών Διαπραγμάτευσης και Συμφιλίωσης, Αθήνα, εκδ. Λιβάνη (μετάφραση στα ελληνικά και εισαγωγικός πρόλογος Χρ. Ροζάκη, 2001)
26. Harvard Business Essentials, Η Τέχνη της Διαπραγμάτευσης, Οι Δρόμοι για τη Σωστή Επίτευξη της Συμφωνίας, Αθήνα, Ελληνικοί Καιροί, 2009 (ελληνική μετάφραση, στη σειρά Μάνατζμεντ και Στρατηγική των Επιχειρήσεων)
27. Bruce Bueno de Mesquita, Το Παιχνίδι της Πρόβλεψης, Πως θα Διαμορφώσουμε και θα Προβλέψουμε το Μέλλον Εφαρμόζοντας τη Λογική του Ιδιοτελούς Συμφέροντος, Αθήνα, εκδ. Ποιότητα, 2011 (μετάφραση Κωνσταντίνου Κολλιόπουλου)
28. Γιάννης Βαρουφάκης, Θεωρία των Παιγνίων, Η Θεωρία που Φιλοδοχεί να Ενοποιήσει τις Κοινωνικές Επιστήμες, Αθήνα, εκδ. Gutenberg (2007)
29. Εμμ. Μεγαλοκονόμος, Σύγχρονη Τεχνική Διαπραγματεύσεων, Αθήνα (2000)
30. Πολύβιος Πολυβίου, Η Διπλωματία της Εισβολής. Η Διάσκεψη της Γενεύης για την Κύπρο τον Αύγουστο του 1974, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (2010)
31. Πολύβιος Πολυβίου, Κυπριανού και Κυπριακό, Η Συνάντηση Κορυφής της Νέας Υόρκης το 1985, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη (2010)
32. William Breslin, Jeffrey Rubin (eds.), Negotiation Theory and Practice, Program on Negotiation at Harvard Law School, Cambridge, Massachusetts (1999)
33. Howard Raiffa, The Art and Science of Negotiation, how to Resolve Conflicts and Get the Best out of Bargaining, Cambridge, The Harvard University Press (1982)
34. Alvin Goldman, Jacques Rojot, Negotiation, Theory and Practice, The Hague, Kluwer (2003)
35. **Gavin Kennedy, Essential Negotiation, London, Economist (2004)**

36. Johan Kaufmann, *Effective Negotiation, Case Studies in Conference Diplomacy*, Dordrecht, Martinus Nijhoff (1989)
37. William Ury, Jeanne Brett, Stephen Goldberg, *Getting Disputes Resolved, Designing Systems to Cut the Costs of Conflict*, San Francisco, Jossey-Bass Publishers (1988)
38. Brigid Starkey, Mark Boyer, Jonathan Wilkenfeld, *Negotiating a Complex World, An Introduction to International Negotiation*, Boulder, Rowman and Littlefield (1999)
39. Jacob Bercovitch (ed.), *Resolving International Conflicts, The Theory and Practice of Mediation*, London, Boulder, Lynne Rienner (1996)
40. William Zartman, "What I Want to Know About Negotiations", 7 *International Negotiation* 5-15 (2002)
41. William Zartman, "Negotiating Internal Conflict: Incentives and Intractability", *International Negotiation* 297-302 (2001)
42. Daniel Druckman, *Negotiation and Identity: implications for Negotiation Theory*, 6 *International Negotiation* 281-291 (2001)
43. Robert Van Es, "Moral compromise: Owen and Holbrook Mediating the Bosnia Conflict", 7 *International Negotiation* 169-183 (2002)
44. Kyle Beardsley, David Quinn, Bidisha Biswas, Jonathan Wilkenfeld, "Mediation Style and Crisis Outcome" 50 *Journal of Conflict Resolution* 58-85 (2006)
45. Daniel Druckman, "Turning Points in International Negotiation", 45 *Journal of Conflict Resolution* 519-554 (2001)
46. Diana Richards, "Reciprocity and Shared Knowledge Structures in the prisoner's Dilemma Game", 45 *Journal of Conflict Resolution* 621-635 (2001)
47. **Jeswald W. Salacuse, "Negotiating: The top ten ways that culture can affect your negotiation", Reprint IVEY MANAGEMENT SERVICES • September/October 2004**

Ενδεικτικός τρόπος εξέτασης του μαθήματος:

Γραπτή εξέταση που φέρει το 100% του τελικού βαθμού

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος απονέμονται 5 ECTS.